7205, 10TH AVE
TAKOMA PARK MD 20012

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ
75 років
Служби Народові

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 74125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXVI. Ч. 55. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 25-го БЕРЕЗНЯ 1969 ЦЕНТІВ 15 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MARCH 25, 1969 No. 55. VOL. LXXVI.

— КОРОТКІ ВІСТІ —

Понеділок, 24 березня 1969

В АМЕРИЦІ

МАРІНЕР 7 МАЮТЬ ВИПУСТИТИ до Марса не 25-го березня, як раніше плянували, а 27-го березня, бо в останньому часі виявилося, що не функціонують добре дві його складові частини. На випущення ракети до Марса надається час до 9-го квітня ц. р. Після тієї дати відповідне становище у відношенні Землі матиме Марс аж в 1971-му році. Марінер 6 випущено 24-го лютого, він тепер віддалений від Землі на 50 мільйонів миль, попри Марса летітиме 31-го липня. Марінер 7 летітиме попри Марса 5-го серпня. Марінер 7 мав ваду в компютері і в інструменті, що має міряти демпературу в околиці Марса.

ОПИТУВАННЯ ВИЯВЛЯЮТЬ, що американці бажають драстичними засобами закінчити війну у В'єтнамі. Донедавна більшість американців була проти того, щоб загострювати війну. Та тепер непродуктивність переговорів в Парижі і загострення боїв у В'єтнамі спричинене північними в'єтнамцями змінили лагідніше відношення до в'єтнамської війни. Згідно з опитуваннями Інституту д-ра Геллупа 32 відсотки опитуваних висловилися за те, щоб збільшеними воєнними зусиллями закінчити війну. 26 відсотків опитуваних за те, щоб американці забрали свої війська з В'єтнаму. Опитувані заявили, що не обвинувачують президента Ніксона за війну у В'єтнамі.

У ВАШИНГТОНІ ЗАКІНЧИЛАСЯ міжнародна конференція, яка тривала чотири тижні, в справі статуту для Міжнародного Телекомунікаційного Консорціюму (Інтелсат). В конференції взяли участь представники 66-ох держав і ще 30 „обсерваторів" із держав комуністичного бльоку та недорозвинених країн. Конференція не дійшла до порозуміння в справі статуту і продовжуватиме працю 18 листопада ц. р. Голова конференції американець Ліонард Г. Маркс вдоволений із конференції, але інші делеґати твердять, що якщо ця конференція мала якенебудь значення, то хіба те, що виявила поділ всіх делеґатів на комуністів і некомуністів, економічно розвинених і нерозвинених держав та протиставила ЗСА технологічно конкуренційним державам.

ДЖЕРРІ РЕЙ, БРАТ ВБИВНИКА негритянського провідника д-ра Мартина Лютера Кінґа, заявляє, що давніший оборонець Форман натискав на Джеймса Ерла Рея, щоб він признався до злочину. Джеррі Рей склав цю заяву після відвідин брата в тюрмі, де він відбуває кару 99-річної в'язниці. Джеррі передав своєму братові Джеймсові „доказ" на те, щоб брат міг добитися нової розправи, де він заперечуватиме вбивство. Адвокат Форман заявив, що радив підсудному признатися до вини, бо боявся, що його засудять до електричного крісла. Джеймс Рей має нового адвоката Дж. Б. Стовнера, який звичайно обороняє в судах расових екстремістів. Він вже конферував із засудженим у в'язниці.

В ПОРТО РІКО ЗБІЛЬШУЄТЬСЯ боротьба між прихильниками того, щоб цей острів і надалі залишився на статусі коммонвелту у відношенні до ЗСА, і прихильниками теперішнього губернатора Луїса А. Ферре, який домагається, щоб Порто Ріко було 51-им стейтом ЗСА. Губернатор Ферре урядує від 2-го січня ц. р. Перед ним 28 років при владі в Сан Хуані були представники партії Людових Демократів, які підтримують статус Коммонвелту. Партія губернатора Ферре здобула контролю над Палатою Репрезентантів, але Людові Демократи зберегли більшість в Сенаті. Демократи покликуються на вислід референдуму з 1967 року, який домагається статусу Коомонвелту.

У СВІТІ

МІЖНАРОДНЕ ЗБІГОВИЩЕ КОМУНІСТІВ СКЛИКАНЕ до Москви на 5 червня ц. р. 66-членна Підготовна Комісія, яка нараджувалась у Москві від вівтірка минулого тижня до неділі 23 березня ц. р., пересунула первісно передбачений термін тієї конференції з травня ц. р. на червень — під натиском збоку головно італійської і англійської комуністичних партій, найбільш опозиційних супроти совєтської інвазії до ЧССР. 6 компартій не брали участи в тій підготовній нараді і, мабуть, не прибудуть на червневе збіговище: юґославська, китайська, північно-корейська, північно - в'єтнамська, албанська й кубинська.

МОСКВА ЗАПЕРЕЧИЛА в англомовній радіо-передачі твердженню лондонського часопису „Ле Ґардієн", наче би Совєти приготовлялись до атомової атаки проти Комуністичного Китаю. Совєтське радіо твердить, що та стаття в названій англійській газеті мала на цілі відвернути увагу світу від приготувань Британії проти СССР. Сутичку на острові Ченпао на ріці Уссурі совєтське радіо називає „поважним інцидентом, але нічим більше".

СОВЄТСЬКИЙ МАРШАЛ АНДРІЙ ГРЕЧКО ВИДАВ свою нову книжку „Бій за Кавказ", в якій прославляє теперішнього першого секретаря компартії СССР Леоніда Брежнєва, який під час другої світової війни був на 30-му році життя політруком на кавказькому фронті в ранзі полковника. Гречко виявляє, що в бою за один мостовий причілок на Кавказі вибух німецької міни кинув Брежнєва в річку, Брежнєв втратив притомність і він тоді чудом оминув смерти.

МОСКОВСЬКІ ПОЛІЦІЯНТИ НЕ ДОПУСТИЛИ кореспондента комуно - китайської аґенції Гшін-ґуа до будинку, в якому приміщені домівки різних західніх пресових аґенцій в Москві. Совєтські власті твердять, що комуно - китайський журналіст Час Чінґ-хай лаявся проти москалів і сам завернув з дороги, але названий китаєць, мабуть, каже правду, коли впевняє, що московська поліція взагалі не допускає його до стику з західніми журналістами й не дозволяє йому передавати китайські бюлетені, а в цьому останньому випадку — з лайками й погрозами заступила йому дорогу.

ПАПА ПАВЛО VI ПРОМОВЛЯВ в минулу неділю до групи південно - в'єтнамських прочан у Римі і поручав не тратити надії без уваги на некорисний дотеперішній хід Паризької конференції про В'єтнам.

400 ДЕМОНСТРАНТІВ В АНҐІЛЛІ НЕ ДОПУСТИЛИ британського високого комісаря Антоні Лі до будинку, в якому він урядує. Коли він приїхав туди автом — деякі демонстранти витягли його з авта і побили. Йому все ж вдалося втекти без більших пошкоджень. Самозванний президент Анґілли Роналд Вебстер прибув до Ню Йорку, щоб старатися в Об'єднаних Націях за вислання до Анґілли міжнародної слідчої Комісії. Британія на це не погоджується, але, мабуть, відкличе з Анґілли своє військо, залишивши кількадесят лондонських поліціянтів.

Д-Р Я. ПАДОХ, ГОЛ. СЕКРЕТАР УНС, ОБРАНИЙ НА ПРЕЗИДЕНТА БРАТСЬКОГО КОНГРЕСУ НЮ ЙОРКУ

Нова екзекутива Братського Конгресу стейту Ню Йорк

Ню Йорк. — Минулого четверга, 20-го березня 1969 року, тут у приміщеннях Статлер готелю відбулася 68-ма з черги конвенція Конгресу Братських Організацій ню - йоркського стейту, під кінець якої обрано на президента цього Конгресу представника Українського Народного Союзу, його, головного секретаря д-ра Ярослава Падоха. Ню - йоркський Братський Конгрес заснований 1900-го року, обіймає понад п'ятдесять братсько-забезпеченевих організацій, в цім також українські Союзи, які разом забезпечили понад шість мільйонів членів та мають понад чотири більйони долярів майна. В конвенції взяли участь, крім представників членських Організацій, також заступник суперінтенданта Стейтового, Асекураційного Відділу, Т. Асрвайс та його асистент, і голова Комітету для Людських Прав міста Ню Йорку, Симеон Голяр, які вітали Конгрес від Стейту і міста та виголосили доповіді про завдання братських організацій в ділянці життєвого забезпечення та в охороні прав людини згідно з духом американської конституції. Конвенцію вітали також президенти сусідніх стейтових конгресів І. Сабол від пенсильвенійського та Г. Віттенбавер від ню-джерзького. Ділові доповіді про „Новості в братськім забезпеченні" виголосив М. Флинн, а про „Пенсійне забезпечення" С. Вайследер. Про інвестиційні проблеми та взагалі про стан господарки в ЗСА говорив знавець з фірми Меррил Линч, В. Воґт. Після звітів уступаючої екзекутиви та комісій, номінаційна комісія запропонувала нову екзекутиву, зложену з дев'яти осіб, яку приявні однодушно схвалили. Після зложення святочного приречення, провід конвенції обняв новообраний президент Конгресу д-р Ярослав Падох, який виголосив програмову промову, підмічуючи особливу заслугу в побудові братських організацій давніх піонерів - приходців з різних сторін світу й закликав до відновлення давнього значення братських організацій, що можливе після відновлення давнього ентузіязму й аґресивности діячів братського світу. Український Народний Союз на конвенції офіційно репрезентували п. заступниця гол. предсідника Марія Душник та п. головна радна Марія Демидчук з Ню Йорку. В святочному обіді з нагоди конвенції взяли участь заступник гол. предсідника Володимир Сохан, гол. касир Петро Пуцило, кол. заст. гол. предсідника Михайло Пізнак, та д-р Василь Палідвор і Микола Хоманчук, члени окружної управи та секретарі місцевих Відділів УНСоюзу.

Ніксон наказав зменшити запропонований Джансоном бюджет

Вашингтон. — Президент Ніксон наказав всім урядовим аґенціям подати проєкт бюджету на фінансовий рік, що починається 1-го липня 1969. Ніксон бажає, щоб новий бюджет був менший від того проєкту, який залишив президент Джансон у висоті $195.3 більйона. Та виявляється, що всі аґенції подали такі проєкти, що новий бюджет мав би становити $198 більйонів. Сподіваються, що президент Ніксон накаже всім урядовим аґенціям так зредукувати свої видатки, щоб цілий федеральний бюджет був менший як $195 більйонів. Сподіваються, що найбільше зменшать видатки на оборону, які вже секретар оборони Мелвін Р. Лерд зменшив на $500 мільйонів. Секретар скарбу Дейвід М. Кеннеді заявив на телевізії, що треба зменшити видатки на оборону. Він сказав також, що 10-відсотковий надподаток треба буде продовжити на новий фінансовий рік. Дальші ощадності мають бути в тому, що відкладеться побудову транспортового літака з швидкістю більшою від звука. Про висоту бюджетового проєкту рішатиме президент Ніксон.

Ніксон засуджує студентські заворушення

Сан Клементе, Каліфорнія. — Президент Ніксон в окремій заяві гостро засудив студентські заворушення, під час яких студенти фізичним застарушуванням стараються добути собі права в коледжах і університетах. Але Ніксон чітко підкреслив, що самі школи мусять давати собі раду зі студентськими заворушеннями, бо „Федеральний Уряд не може, не повинен і не смів старатися про те, щоб в академічних школах панував спокій." Одночасно у Вашинґтоні опубліковано листа секретаря здоров'я, освіти і добродійности Роберта Г. Фінча, заадресованого до адміністраторів коледжів і університетів в цілій країні. Головним пунктом цього листа є те, що університети й коледжі відповідають за те, щоб засуджені студенти за злочини на терені шкіл не діставали федеральної допомоги. Президент Ніксон в своєму зверненні заявляє, що він зарядив, щоб Департамент Освіти започаткував акцію для зменшення непорозумінь в академічних школах. Секретар освіти Р. Фінч має зорганізувати при своїм Департаменті окрему комісію, яка досліджувала б причини заворушень в університетах і давала б вказівки адміністраторам академічних шкіл.

ЗАКІНЧУЄТЬСЯ РЕЧЕНЕЦЬ НАДСИЛАННЯ ПОДАНЬ ПРО СТИПЕНДІЇ УНС

Джерзі Сіті. — З Головної Канцелярії Українського Народного Союзу повідомляють, що реченець вношування заяв про призначення стипендій УНСоюзу на 1969-70 академічний рік кінчається з днем 31-го березня. Всі студенти, які бажають внести подання і мають кваліфікації для одержання стипендій, повинні зробити це негайно.

ПЕРВОІЄРАРХ УАПЦ МИТРОПОЛИТ НІКАНОР ПОМЕР У НІМЕЧЧИНІ

Бавнд Брук, Н. Дж. — З консисторії Української Православної Церкви у ЗСА повідомляють, що в п'ятницю 21 березня ц. р. упокоївся в Бозі Первоієрарх Української Православної Автокефальної Церкви Владика Митрополит Ніканор Абрамович. Похорон Покійного Владики відбудеться в суботу 29 березня ц. р. в Карльсруге, Німеччина. Похоронні відправи очолить Владика Архиєпископ Мстислав, що його Покійний Митрополит Ніканор визначив на духовного виконавця своєї останньої волі. Панахиди за душу спочилого Владики будуть відправлені в церквах Митрополії УПЦ в ЗСА в неділю 30 березня ц. р.

Покійний Первоієрарх УАПЦ Ніканор Абрамович, народжений 1883 року на Ковельщині, Волинь, вчився у Волинській Духовній Семінарії і в Київській Духовній Академії. Священиком став з 1910 р. і під час визвольних змагань був інспектором народної освіти на Волині. Під час польської окупації Волині працював активно над дерусифікацією Православної Церкви на Волині, був головою Братства св. Спаса і предсідником багатьох Волинських православних з'їздів. За відправлення Служби Божої українською мовою в Почаєві 1921 р. був засланий до Дерманського монастиря на три роки. В 1942 р. був обраний на архиєпископа Київського і Чигиринського, на якому то становищі перебував до 1943 р. На еміґрації в Німеччині був заступником митрополита Полікарпа, а після його смерти очолював Українську Автокефальну Православну Церкву, як її Митрополит. Покійний був головою Богословського Наукового Інституту УАПЦ, автором студії „Догматично - канонічний устрій Вселенської Православної Церкви" і редактором багатьох православних часописів.

Президент переводить основні наради про В'єтнам

Вашингтон. Президент Р. Ніксон вернувся в неділю вечером з Каліфорнії, де він перевів кінець минулого тижня і де, в місті Сан Клемент, він перевів першу довгу розмову з прибулим з Південного В'єтнаму тамошнім американським амбасадором Елсвортом Банкером. Разом із Банкером прилетів і взяв участь в тій розмові заступник головного команданта військ ЗСА у В'єтнамі, генерал Ендрю Ґудпастер, який від 1 липня ц. р. перейме становище головного команданта НАТО. Амбасадор Банкер і ген. Ґудпастер нараджувалися теж з дорадником Президента в закордонних справах, Генрі Кіссінґером. В дальших їх нарадах з Президентом взяв участь також державний секретар Вілліям Роджерс. Ті наради продовжувались у літаку, під час поворотної дороги Президента до Ва-Вашингтону. Всупереч первісним вісткам, голова американської делеґації на Паризькій конференції про В'єтнам, амбасадор Генрі Кебот Ладж, не прибув на ті наради і деякі коментатори припускають, що та зміна стоїть у зв'язку з започаткуванням приватних засекречених розмов з в'єтнамськими комуністами у Парижі. Хоч офіційно сказано, що наради Президента з амбасадором Банкером і генералом Ґудпастером це „звичайна" інформаційна розмова, проте загально вважають, що ті наради мають першорядне значення задля вирішення дальшої політики і тактики супроти Північного В'єтнаму й В'єтконгу. Продовжування комуністами офензиви в Південному В'єтнамі із великими американськими людськими жертвами і сліпий кут, в якому опинилась конференція в Парижі, вимагають від Ніксона поважних рішень однаково щодо способу дальшого ведення війни у В'єтнамі, як теж тактики на Паризькій конференції.

У Женеві будуть вестись довгі дебати про атомову зброю на дні морів

Женева. — Совєтська пропозиція, щоб заборонити використовування дна морів і океанів для будь-яких військових цілей, як теж американська контр-пропозиція, щоб ту заборону застосувати тільки до ядрової зброї й іншої зброї „для масового винищування", започаткують довгі дебати. Британія, Канада й Ніґерія заявили, що вони взагалі воліли б спершу дебатувати над доповненням атомового договору з 1963-го року, який, заборонивши штучні ядрові вибухи в повітрі, на землі й під водою, дозволив на такі вибухи під землею; названі держави запропонували доповнення того договору забороною також підземних ядрових експериментів. Західня преса стверджує, що совєтський внесок щодо виключення дна морів і океанів із обсягу зброєння доказує, що Совєти стоять куди нижче Америки в цій ділянці і такою забороною хочуть позбавити Америку користей, що їх вона має своєю перевагою у морському зброєнні. Водночас, американські фахівці звертають увагу, що за совєтською пропозицією властиво, атомово-підводні човни не мали б права користуватись морським дном, ані навіть кораблі з атомовими ракетами не могли б заякорюватись поза 12-милевою прибережною смугою, що було б річчю цілком невикональною.

Челіст з совєтської оркестри вибрав в Ню Йорку свободу

Ню Йорк. — Перший секретар совєтської місії при Об'єднаних Націях Євгеній Альочін повідомив в минулу суботу поліцію, що „зник" Всеволод Лежньов, 37-річний челіст московської державної симфонічної оркестри, яка в рямцях культурного обміну концертувала в Америці. Ця оркестра перебувала в Америці вже від близько 6-ох тижнів. Лежньов не явився на двох останніх концертах — у Балтиморі й у Вашингтоні. Стверджено, що його валіза і челльо „зникли" також з його кімнати в готелі Веллінґтон в Ню Йорку, в якому були приміщені всі члени тієї московської оркестри та її адміністраційний персонал. Каґебіст, який супроводив оркестру, дістав анонімове телефонічне повідомлення, що Лежньов „здоров і зрікається дальшої участи в концертах". З канцелярії Сола Юрока, який з доручення американських властей анґажує совєтські ансамблі і совєтських солістів для виступів в Америці, заявлено, що Юрок повідомив поліцію і більше в цій справі нічого не всилі зробити.

20-ЛІТТЯ ПРАЦІ СФУЖО ВІДЗНАЧИЛИ ДВОМА СЕСІЯМИ ТА ЮВІЛЕЙНИМ БЕНКЕТОМ

Філядельфія. — Двадцятиліття праці Світової Федерації Українських Жіночих Організацій, СФУЖО, створеної в 1948 р. на першому Конґресі у Філядельфії, було відзначене в суботу 22 березня ц. р. в залях готелю „Сильванія" діловою і святковою сесією та увечорі того ж дня — бенкетом. До Почесного Комітету ювілейних святкувань входили визначні жіночі діячки за кордоном та голови 16 складових організацій СФУЖО з різних країн світу, а саме пані: Олена Залізняк — голова СФУЖО, перша містоголова СФУЖО Олена Лотоцька, містоголова на Европу Валентина Воропай, містоголова на Півд. Америку Ольга Горачук, містоголова на Канаду і голова Об'єднання Українок Канади Стефанія Савчук, містоголова на Австралію Лідія Гаєвська-Денис, містоголова на ЗСА і голова Українського Золотого Хреста Марія Квітковська, містоголова на Канаду і голова Ліґи Українських Католицьких Жінок Ірина Малицька, містоголова на Канаду і голова Об'єднання Жінок Ліґи Визволення України Марія Солонинка, голова Союзу Українок Америки Стефанія Пушкар, голова Об'єднання Українських Жінок Німеччини Орися Яримович, голова Об'єднання Українок Бельгії Зінаїда Витязь, голова Союзу Українок Арґентини Лідія Макарука-Іваницька, голова Організації Українських Жінок Великої Британії Анастазія Остапюк, голова Союзу Українок Франції Анна Пастернак, голова Організації Українських Жінок Бразилії Ірина Рибка, голова Об'єднання Українських Жінок Венесуелі Софія Припхан та голови двох нещодавно прийнятих до СФУЖО жіночих організацій — голова Об'єднання Жінок Оборони Чотирьох Свобід України Уляна Целевич і голова Т-ва Українських Жінок ім. О. Теліги у Великій Британії Віра Смерека. Названі діячки з ЗСА і Канади взяли особисто участь у святкуваннях, а з інших країн надійшли привіти та експонати на виставку „СФУЖО в дзеркалі преси", що мала понад 150 експонатів, у тому й річники журналу СФУЖО „Українка в світі".

Відзначування 20-ліття СФУЖО розпочались о 10 г. ранку Сесією Дошкільного Виховання, яку відкрила Олена Климишин в присутності понад 200 делеґаток і гостей. В президії цієї сесії, спрямованої на розгляд проблем дошкільного виховання української дитини поза Україною, були також пп.: голова СФУЖО Олена Залізняк, містоголова СФУЖО Олена Лотоцька, ред. Ірина Пеленська-Пасіка, яка відчитала Резолюції, секретарювала Стефа Бернадин. На сесії заслухано доповіді на теми: „Співдія батьків з виховниками дошкілля" Оксани Ґенґало, „Методичні програми у світличках" Ірини Тарнавської та доповідь Ярини Телепко „Вплив іграшок на розвиток дитини", ілюстровану відповідним до теми кольровим кінофільмом.

Доповіді будуть опубліковані у виданнях СФУЖО. У схвалених резолюціях, між ін., сказано про особливе значення дошкільного українського виховання дитини: „Розбудовуючи дошкілля (садочки, світлички), творимо основу для духовости повноцінної української людини, допомагаємо Школам Українознавства та збереженню релігійно-національної самобутности української спільноти у вільному світі". Учасники сесії оглядали потім виставки „СФУЖО в дзеркалі преси" та оригінальну під наг. „Виховні іграшки", влаштовану новою українською фірмою „Освіта" у Філядельфії. Представниці цієї фірми, п-і Ярина Грабовенська-Телепко і молода мисткиня Софія Лада Зубар давали пояснення зацікавленим, які набували дві перші випущені фірмою „Освіта" кольорові українські виховні іграшки-складанки „Українська хата" і „Гаґілки", що зразково поєднують розвагу й навчання української дитини від наймолодших років до 7-8 років віку.

Ділова Сесія СФУЖО розпочалась по 2 г. дня внесенням прапорів у залю, відспіванням гимну „Ще не вмерла Україна" всією залею та спільною молитвою. Сесію відкрила п-і Володимира Ценко, запросивши вставанням з місць вшанувати померлих членок СФУЖО, і між ними першу голову СФУЖО, відому громадську діячку сл. п. Олену Кисілевську. Сесією провадила Стефанія Савчук. Учасники відспівали Многоліття та передали квіти з нагоди дня народження голові СФУЖО Олені Залізняк, яка в короткому слові закликала жінок до посилення об'єднаної праці для визволення України. До Президії цієї Сесії входили, крім голови СФУЖО, пані: О. Лотоцька, М. Квітковська, О. Ґенґало, І. Павликовська, Н. Пазуняк, І. Пеленська-Пасіка, М. Солонинка, У. Целевич, С. Бернадин та ін. П-і О. Грабовенська відчитала десятки привітів

(Закінчення на стор. 6-ій)

Домагатись вивчення української мови в державних школах Канади

Вінніпеґ. — У трьох великих провінціях Канади: Манітобі, Саскачевані та Алберті, українська мова має повне визначення, як мова однієї з найбільших національних груп у тій частині країни. Українську мову вивчають там в університетах і в державних школах тих трьох провінцій, якщо в даній школі є щонайменше 15 українських дітей і коли батьки домагаються лекцій з української мови. Тепер дирекції шкіл розсилають аплікації - запитники до батьків, у яких є запит про побажані навчальні предмети - дисципліни на наступний навчальний рік. Комітет поширення української мови, як повідомив тижневик „Вісник" з 15 березня, рекомендує всім українцям домагатись через той запитник вивчення української мови, де лише є українські діти. Дотепер українську мову викладають у державних школах трьох названих вище провінцій Канади лише від 7 до 12-ї кляс, широко застосовуючи рекомендовану КУК-ом звуково - наглядну систему вивчення української мови за методою Чілтона-Дідьє. Рада Української Школи в тому ж числі „Вісника" звертає увагу українського громадянства на необхідність всемірно поширювати мережу українських Рідних Шкіл, які є підготовними школами і без яких не можливе, або ж надто важке вивчення української мови згодом, починаючи від 7-ї кляси. Комітет Українців Канади всіляко сприяє широкому розвиткові українського шкільництва через мережу Рідних Шкіл та в державних школах, подаючи відповідні інформації і відомості у цій справі для зацікавлених батьків і всього українського громадянства.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 9118.
Supscription Rates: One year $18.00; six months $9.50; three months $5.00. For UNA members monthly 65¢.
Статті підписані їх авторами, не мусять відповідати становищу редакції.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Про нас — без нас

Протягом своєї історії Україна зазнала дуже болючого досвіду з вирішуванням її долі сусідами й не-сусідами, які і в найменшій мірі не цікавилися її власною долею. В Андрусівському договорі 1667 року Польща й Московщина поділились землями України і те саме повторили 21 березня 1921 року в Ризькому договорі, при чому Польща зрадила свого вчорашнього українського союзника з Варшавського договору, з квітня 1920. 15 березня 1923 року Рада Амбасадорів, як орган Найвищої Ради Версальської Конференції, не зважаючи на спротив українців, признала Польщі Східню Галичину. 11 лютого 1945 року в Ялті Сталін, Рузвелт і Черчілл розпоряджались українськими землями у відсутності хоч би навіть якоїсь української маріонетки...

Отож на основі власного досвіду українці повинні розуміти страх Ізраїлю, який не має й не може мати довір'я до об'єктивности і справедливости „великих чотирьох", коли до тієї чвірки належить Совєтський Союз. Французький президент де Голль, який не може забути Америці й Британії, що вони не запросили його на Ялтинську конференцію, пропонував застосувати ялтинський принцип супроти Ізраїлю: продиктувати йому і арабам умови їх „замирення". На нарадах Ніксона й де Голля прийшло до компромісу: Ніксон погодився, щоб „великі чотири" виявили ініціятиву в справі Близького Сходу і перевели наради, щоб узгіднити своє становище, а де Голль погодився їхнього рішення не накидати Ізраїлеві, а подати йому й арабам до відома за посередництвом делеґата Об'єднаних Націй, Ґуннара Яррінґа, і старатися своїми впливами дістати згоду обох сторін.

Теза Ізраїлю, що справжній мир може зродитися лише у безпосередніх переговорах між тими сторонами, що воювали, у принципі правильна. Але в практиці невикональна, коли одна сторона, в даному випадку араби, відмовляються переговорювати. Президент Ніксон припускає, що Москва не хоче нової ізраїльсько - арабської війни, бо він, Ніксон, виразно перестеріг її, що така війна привела б до „конфронтації" СССР з ЗСА. Отож, може, Москва вплине на Єгипет у примирливому дусі. Посередництво в таких випадках завжди бажане й корисне. Аби не перетворювалося воно в накидування рішень країнам і народам — проти їх волі.

12 квітня

Що станеться 12 квітня 1969 року? Нічого особливого не станеться на Божому світі, у країнах свободи, і навіть у сателітних країнах. Того дня вирізниться лише новочасна московсько-большевицька імперія: її населення тієї суботи не матиме відпочинку, матиме звичайний робітний день, але — без платні. Совєтська преса називає це „комуністичним суботником". Той „суботник" має провадити нібито лише комсомольська молодь, якої є в СССР також кілька мільйонів осіб, але на безплатну працю виженуть всю молодь, не лише комсомольську, і не лише молодь, а й старших. Вже тепер у газетах є заклики: „Всі на комуністичний суботник!"

Чому саме обрали 12 квітня за день червоної панщини?

У суботу 12 квітня 1919 року під наглядом чекістів і з ініціятиви кількох місцевих комуністів робітники Московсько - Казанської залізниці, депо „Сортіровочноє", вийшли 50 років тому в суботу вперше на безплатну працю „на користь держави". Ленін тоді багато говорив про той „суботник", мовляв, це щось більше, ніж сам „революційний переворот". Та це було тільки маскування словами факту найновішої форми визиску державою свого населення.

Коли 50 років тому вдавали, що, мовляв, робітники самі вийшли на додаткову безплатну працю „в ім'я комуни", то тепер уже зроблено проґрес. Полягає він у тому, що ще 9-го березня ЦК ВЛКСМ, себто комсомольська централя в Москві, видав „указ": „Обласні комітети, крайові комітети, ЦК союзних республік повинні притягти до проведення всесоюзного суботника всі без вийнятку комсомольські організації промислових підприємств, будов, транспорту, наукових і інших установ, колгоспників, радгоспів, усіх шкіл, військових частин, дівчат і хлопців". Дано вказівку і відносно безпартійних: „комсомол мусить виявити вміння повести за собою молодь". В кінці „указу" є ще й таке: „Нехай 12 квітня стане святом праці!"

Чи населення СССР настільки отупіло, що не розуміє, що його грабують? Розуміє. Знаємо про різні форми опору, протесту і навіть боротьби. І тому чим більше таких „суботників", тим гірше для режиму.

Леонід Полтава

ЧЕНПАО-ДАМАНСЬКИЙ...

„Радянська в л а д а безсмертна, бо безсмертна Росія". — Так сказано в московських „Известиях" з 18 березня, у зв'язку з подіями довкола Даманського острова на ріці Уссурі.

У вістці „Голосує кордон", біля якої поміщено портрет полковника - комуніста Д. Лєонова, вбитого китайськими комуністами в першому бою 2 березня 1969 р., зроблено відверту аналогію до двох, нібито різних, понять: СССР і Росія. Там стверджено також, що острів Даманський, по-китайському Ченпао — вже перебував не означений точно час у руках комуністичних к и т айців: „Через дві години після того, як Даманський був звільнений від провокаторів, туди прибула виїзна виборча комісія", — пишуть „Известия". Згадуваний полковник Д. Лєонов був виборчим кандидатом, у нього з кишені витягли передвиборчу промову, „залиту кров'ю". Але тому, що в совєтських списках лише один кандидат, наперед схвалений партією, виборцям на острові Даманському довелось голосувати за вже мертвого кандидата. Щоб якось вийти із становища, бійцям сказано, щоб вони дописували на „списку виборців" слова: „Голосую за безсмертного кандидата полк. Д. Лєонова"...

Московська „Комсомольская Правда" з 16 березня, коли саме в СССР відбувались „вибори", в м і с тила вістку, що ще 23 лютого ц. р. „25 озброєних китайців почали йти на острів Даманський. На вимогу покинути нашу територію, китайці почали кричати, розмахуючи кулаками і цитатниками з Мао. Розмахуючи автоматами і карабінами, китайці накинулись на наших прикордонників. Ляйтенант Стрєльніков наказав захищатись від китайців прикладами автоматів. Рядовий Денисенко захистив офіцера від вірної смерти, не дивлячись на те, що сам дістав китайським прикладом по обличчю"...

2-го березня з'явився перший бій за острів, але вже не кулаками і не прикладами, а гарячою зброєю. Тоді загинув 31 совєтський вояк, між ними і згадуваний „рядовий Денисенко".

„Известия" з 16 березня, саме в день виборів у СССР, опублікували ф о тознімку, на якій видно кількох совєтських вояків і старшого ляйтенанта Н. Назаренка з автоматами. На обличчях у них стурбованість і навіть страх, але газета твердить, що „вони не здригнуться в бою". Газета вихваляє місцевих „хлєбопашцев-крестьян", уникаючи назви колгоспники, Авдєєвих та ін., які допомагали совєтським воякам відбивати китайців, при чому згадує, що один із предків сучасних Авдєєвих — це за царя носій „трьох ґеорґіїв", себто царських орденів.

З опису „Поруч із заставою" виходить, що колгоспники в селі Нижньо - Михайлівці, до речі, з багатьма українськими прізвищами, можуть вільно брати зброю та боєприпаси. Так один із них, рибалка, почувши звуки бою на острові, „побіг на заставу, навантажив кулемет і набої і поїхав скоріше до острова". Ще інший колгоспник „сів у військову машину, бо їй був потрібний провідник до острова" — отже на те, щоб відігнати китайських комуністів у суботу й неділю 15-16 березня, совєтське командування перекинуло в той район військові розділи з дальших місцевостей, які не орієнтувались у районі острова Даманського.

„Известия" і тут не приховують російської, московської суті СССР і совєтської влади: „Був потрібний провідник, і знайшовся, знайшовся й добрий кінь „Вуян". Вони були, є і будуть у глибинах нашого народу, в серці російських лісів"...

Сподіва ю ч и с ь, що на трьох сутичках біля Даманського й закінчиться новий прояв розвалу в комуністичному таборі, армійські кінорепортери поспішили накрутити документальний фільм „Провокація на Уссурі". Про зміст цього фільму розповіла київська „Радянська Україна" з 15 березня в замітці „Кінокадри обвинувачують":

„Острів Даманський зразу після бою. Зброя, речі, телефонні апарати, що їх кинули китайські вояки, поспішно тікаючи. І — кров на снігу. Кров радянських прикордонників. Кінокадри документально обвинувачують китайських правителів у злочинній, заздалегідь задуманій і підготовленій провокації. Незабутні картини прощання з радянськими воїнами, що загинули в бою. Глядачі побачать у фільмі прикордонників — героїв бою, які й сьогодні продовжують пильно нести службу на тій самій заставі".

Деякі з тих, що їх побачать совєтські кіноглядачі на екрані, вже також не живуть, бо після 16 березня, як повідомляла совєтська преса, було ще декілька сутичок, і китайська сторона обстрілювала з гармат не лише острів, а й територію поза островом. У цих сутичках знову були жертви в людях. Совєтська преса називає „комунокитайських братів", яких поставила на ноги сама Москва велетенською допомогою, сподіваючись зробити з Китаю свою чергову колонію, — „загарбниками, шовіністами, великодержавниками, провокаторами - маоїстами, клікою Мао".

Совєтська преса виявляє стурбованість і за Монгольську Республіку, яку Москва у 1920-х рр. перетворила у свою колонію. „Радянська Україна" з 16 березня подала статтю з монгольської газети „Унен", в якій сказано:

„Потік брудної брехні, наклепів та безпардонної лайки, що несеться з Китаю вбік Монгольської Народної Республіки, з кожним днем наростає. Пейпінґська кліка, розлючена тим, що мрія Мао бачити Монголію в складі Китаю не забувається — намагається вбити клин у братерські відносини між на-

(Закінчення на стор. 5-ій)

МОСКОВСЬКИЙ МІСІОНЕР

Азіз Улюґ-заде має 29 років, за національністю він таджік, знає російську та англійську мови, мову гінді, живе в Лондоні і заробляє на життя як перекладач. Він має надію стати викладачем мов в одній із високих шкіл Британії. Але покищо мало-хто знає його адресу.

Справа в тому, що Улюґ-заде рік тому, бувши в Індії, звернувся до англійської місії з просьбою признати йому право політичного азилю в Британії. І це право дістав.

Він довго мовчав, бо мав для цього причини, і з тих самих причин не поспішав подавати свою адресу. Але недавно він заговорив на сторінках лондонської газети „Сандей Телеграф" у статті „Я був місіонером для Москви".

Мрія кожної людини у Совєтському Союзі, зокрема мрія молодих людей — виїхати хоч би на короткий час за кордон. Такий виїзд дає можливість побачити інший світ, довідатись, як люди там живуть і що думають, ну і дечого купити та привезти додому.

Влітку 1956 р., коли при Московському університеті відкрився Інститут східніх мов, багато молодих людей хотіло дістатись до нього на студії. Знання східніх мов відкрило б перед ними, після закінчення Інституту, можливості одержати пост в країнах Азії, поза межами СССР. Але вступити до того Інституту не було легкою справою: кожний кандидат мусів пройти строгі іспити і перевірки.

Азіз Улюґ-заде успішно пройшов перевірки і склав вступні іспити.

В Інституті на вивчення мов не такий то вже великий клали натиск, важливіше було вивчення марксизму-ленінізму. Інститут бо має своїм завданням підготовляти працівників „і д е о л огічного фронту", які, озброєні знанням чужих мов, повинні поширювати комуністичні ідеї в тих країнах, куди їх пошлють.

Випускники Інституту рідко коли йдуть на наукову працю. Їм дають пости у ТАСС'і, пресовому агентстві „Новости", М о с ковському Радіо, торгівлі, в органах безпеки та армії. Багато з них працює у різних державах, але не на дипломатичних постах, бо для цього виховує працівників Інститут інтернаціональних зв'язків і вища партійна школа в Москві.

Улюґ - заде заявляє, що в Інститут східніх мов вступив для того, щоб вивчати ці мови, але признає також, що надія одержати можливість виїхати за кордон грала певну ролю у виборі ним інституту.

Ще бувши студентом, у 1961 р., він виїздив до Індії на додаткові студії. Там він мав нагоду пізнати інше життя і порівняти його із життям у Совєтському Союзі. Це йому легко було зробити, бо його в Індії ніхто не пильнував.

Він досліджував життя Індії і багато читав. Читав спогади Троцького, твори Кафки, Пастернака. І поволі до його свідомости доходило, як страшно його і всіх інших ошукують в СССР. А з тим зродилась огида до режиму, який так брутально поводиться супроти своїх громадян.

Коли Улюґ-заде повернувся до Совєтського Союзу, життя в тяжкій, задушливій атмосфері видавалося йому незносним. Він шукав нагоди виїхати ще раз за кордон з тим, щоб уже не повернутись. І така нагода трапилась.

До Індії вилетіла делеґація Всесоюзного Комсомолу, у складі якої були: Валерій Ґанічев — голова відділу пропаґанди ЦК Комсомолу, Володимир Прокопов — голова Відділу країн Азії і Улюґ-заде — учитель мови гінді на факультеті мов Московського університету.

Тому, що делеґація не мала офіційного характеру, вона могла їздити собі по країні, як хотіла, і зустрічатись з ким хотіла. Її завданням було договоритись з місцевими комуністами у справі влаштування „совєтсько - індійського фестивалю дружби" в Калькутті.

Делеґація успішно полагодила свої справи і вже мала вертатись до СССР. Азіз Улюґ-заде вирішив не вертатись, і не вернувся.

Р. Ч.

Департамент Рільництва стверджує кінець втечі фармерів до міст

Вашингтон. — Шеф демографічного відділу в Департаменті Рільництва Калвін Л. Біл стверджує, що велика міграція фармерів до міст в цьому столітті закінчилася, як виявляє статистика з останніх років. В січні 1969 року на фармах жило населення до 14-го року життя 7,500,000 осіб, таке саме число жило там в січні 1968-го року. В 1967 році там жило 7.8 мільйона населення, це значить коло 5 відсотків всього населення ЗСА. Всього фармерського населення на фармах живе коло 10 мільйонів, що становить коло 5 відсотків населення країни. Втеча з фарми почалася коло 1940 року, коли на фармах жило 30.5 мільйона американців. До 1967-го року те число зменшилося на дві треті, бо 20 мільйонів перейшло до міст. Цей рух населення цієї країни порівнюють із припливом европейської еміґрації в роках 1890-1930, коли до ЗСА прибули були 22.3 мільйона осіб. Також негритянське населення масово перейшло з сіл до міст і в 1968-му році зі всіх 22.3 мільйона негрів малощо більше як мільйон, або коло 5 відсотків жило на фармах. Внаслідок цього переселення негрів до міст почалися негритянські заворушення у великих містах.

НА МЕДИЧНІ ТЕМИ

Редаґує: Д-р Михайло Данилюк

РЕВМАТИЧНІ ХВОРОБИ

II

Ревматичний артрит появляється у два - три рази частіше у жінок, як у чоловіків, і атакує здебільша людей середнього віку, 30 до 50 років. Він може продовжуватися і в пізнішому віці, але звичайно рідко починається після 50-го року життя. Коли він виявляється пізніше, то його початків все ж треба шукати в попередніх роках.

Звичайно вважається, що ревматичний артрит постає не з одної, а з кількох причин: інфекцій в організмі, зокрема стафілококових та стрептококових; алергічних нахилів людини; метаболічних та гормонових впливів; психологічних впливів; захворювань п е р иферійних кровоносних судин; захворювань нервової системи і — кліматичних факторів. Згадані причини стають базою для розвитку цього роду артриту. Цікавим може бути факт, що серед метаболічних впливів найбільше значення має недостатня функція щитової залози, а серед гормонових впливів — гормони жіночих або чоловічих статевих залоз.

Ревматичний артрит, як уже сказано, дуже тяжка хвороба суглобів, яка може зробити з людини інваліда, деформуючи окремі суглоби, роблячи їх штивними, ослаблюючи м'язи окремих частин тіла і т. д. На щастя, цей артрит не так часто зустрічається, як це звичайно думають. Тож перед тим, як встановити діягнозу ревматичного артриту, лікарі докладно обслідують пацієнта.

Іншою групою артритів, які зустрічаються далеко частіше, є деґенеративні захворювання суглобів. Цей рід артриту часто називають гіпертрофічним артритом або остеоартритом. Засадничо, окреслюють його як деґенеративний, бо при ньому суглоби деформуються внаслідок накопичення сухого хряща, вапна, костяних наростів і т. д.

Причини виникнення і цього року артриту не завжди відомі, але й тут відіграють важливу ролю причини, що викликають ревматичний артрит, а крім того — спадкові фактори. Зокрема важливе значення мають пошкодження суглобів під час праці та надмірна вага. Відомо, що цей рід артриту найчастіше виступає в таких суглобах, які найбільше працюють або тримають на собі вагу тіла, отже, суглоби стегна, коліна, стопи і долішньої частини хребта, а також пальці, зап'ясток, лікоть і плече.

Деґенеративний а р т рит також виступає частіше у жінок, як у чоловіків, зокрема в долішній частині хребта, стегнах і колінах. Його частіше можна зустріти в людей віком понад 50 років, особливо після 65-го року. Звичайно починається він повільним процесом в одному або кількох суглобах, рідко дає набряки, майже ніколи уражені суглоби не набирають рідини, не червоніють і не стають гарячими, як при ревматичному артриті.

Процес, отже, починається меншими болями, які з часом докучають щораз більше. Хоч суглоби не набрякають, все ж вони за деякий час стають грубшими. Звичайно болі в суглобах стають різкішими після праці, довгого стояння чи ходи, посиленого руху. Тут цікава різниця між ревматичним і деґенеративним артритом: при ревматичному болі після рухання суглобами стають дещо легшими, а при деґенеративному — навпаки.

Ляборатóрні аналізи при деґенеративному артриті показують звичайно нормальну кров, нормальний або злегка підвищений опад червонокрівців, а рентґен виявляє здеформовані внутрішні площі суглобів із знищенням м'якого хряща, накопиченням вапняних наростів та костяних додатків. Суглоби звичайно грубшають і мають обмежену можливість руху, але в стані спокою не болять і не витворюють спазмів або болів у м'язах, як при ревматичному типі.

Деґенеративний артрит — це тяжка хронічна недуга, яка, на щастя, майже ніколи не дає повного заштивнішия суглобів, що приводить до каліцтва. Часто вона доходить до певного ступеня і зупиняється, далі не проґресуючи. Це, очевидно, не дає особливої полегші у болях, але позбавляє хворого від атак сильного болю і від комплікацій.

Цілком іншою формою артриту є т. зв. подагра, деякі симптоми якої подібні до ревматичного, а також деґенеративного артритів. Ця форма хвороби суглобів здебільша має гострий характер, але може також перейти у хронічний вид. Основа подагри зовсім інша, як при всяких інших артритах; вона виникає внаслідок порушеного обміну речовин і недостатнього виділення сечової кислоти з крови.

Атаки подагри — дуже болючі, трапляються у середньому віці в 20 разів частіше у чоловіків, як у жінок.. Найчастіше бувають в суглобах пальців ніг, суглобах стопи і коліна. Атаки звичайно спричиняють сильне набрякання та почервоніння суглоба і дуже сильний біль у нозі. Коли вони часто повторюються без лікування — витворюється хронічний стан пошкодження суглоба, подібний до деґенеративного артриту.

Обслідування звичайно виявляє сильне запалення суглоба, рентґен дає типову картину, а аналіза крови показує сильно підвищений вміст сечової кислоти. Діягноза гострої атаки доволі легка, хоч її дещо важче поставити при хронічному стані. Гострі атаки бувають часто наслідком уживання гострих приправ і алькоголю в надмірній кількості.

Д-р С. Самбірський

ВРАЖЕННЯ З ЕВРОПИ

(4)

Згадаю про те, як відбудовано промисл у Берліні і в Західній Німеччині, бо був він основою німецького „господарського чуда". Якраз тут виявилась німецька винахідливість, технічна вмілість і національна спосність. Візьмім, наприклад, підприємства для виробу жарівок відомої марки „Осрам". Ця фірма влаштувала нам, як гостям Лінґвістичного Інституту, відвідини одної зі своїх фабрик.

Це велика, привітна будова, в якій працює 4.500 робітників, з них 60% жінок. Головний інженер, даючи пояснення, сказав:

„Начальник совєтської залоги зараз по зайнятті Берліну наказав пустити фабрику в рух. Коли вона вже працювала три дні і росіяни побачили, що виробляє добрі жарівки, наказали її розібрати і все устаткування перевезли до Ленінґраду. Ми пропонували були дати їм ліпше устаткування, щоб не демонтувати фабрики, але вони не погодились. Тож у червні 1945 року, коли російська залога відійшла до Східнього Берліну, підприємство фактично не існувало. Ми тоді рішили за всяку ціну його відбудувати, щоб дати населенню працю і світло. Вислали людей із збірковими листами. Вони ходили від дому до дому і збирали гроші. Кожного, хто дав свій вклад, вписували на список майбутніх робітників. І так у вересні ми змонтували нові верстати, і фабрика дала працю й хліб тисячам людей. Ступнево поліпшували устаткування і м о дернізували продукцію. Тепер Совєтський Союз закуповує у нас наші вироби, бо вивезене до Ленінґраду устаткування вже перестаріло і дає лиху продукцію. Інженер додав жартівливо: „От, що значить програти війну"!

„Осрам" експортує свої вироби до Арґентини, Бразилії і до інших країн. Ми оглянули всі поверхи фабрики. Впадала в очі чистота. Тут уже також вводять автоматизацію, але так, щоб робітники не втратили праці. Для робітників існує добре суспільне й медичне забезпечення.

По оглядинах відбулась цікава дискусія, в якій більшість приявних погодилась у тому, що Західня Німеччина може дати працю всьому своєму населенню і тим самим послабити загрозу комунізму. Плян Маршалла відіграв при цьому визначну ролю.

Під ту пору відбувався у Берліні фільмовий фестиваль. Нагороджено грецький фільм „Алексіс Сорбас". Він також синхронізований у німецькій мові. Під мистецьким і технічним оглядом фільм дійсно добрий. Провідна ідея: сміятися тоді, коли все довкруги валиться, щоб жити і будувати далі. При тому трохи сатири на жінок, мужчин, війну, політику. На жаль, т е м а т и ч н о фільм виявляє впливи „соцреалізму".

Наукове і студентське життя

Як уже згадано, їздив я до Европи не як турист, а як професор американського коледжу із спеціяльним завданням. Що було предметом мого досліду? — Методика навчання модерних мов. Ішлося про те, наскільки можна уліпшити методику, щоб американські студенти вивчали модерні мови успішніше та скоріше. До цієї ділянки належить мовна лябораторія, тобто вправи у вимові, інтонації і ін., а також засоби унаочнювання, як мапи, табелі, зорові таблички із словами. Все це належить до слуховомовної методи в сучасній лінґвістиці.

В Европі насамперед спрямовано мене до Німецького Вільного Університету в Берліні, бо в Берлінському університеті виклади тривають до кінця липня, а вакації починаються щойно в серпні. Отже, почав я відвідувати виклади у мовному відділі і робити нотатки. Відвідав виклади російської та німецької мови і відбув госпітації мовних кляс у гімназії та в Лінґвістичному інституті.

Яка методика викладання чужих мов у Берлінському університеті і який рівень цих викладів? До 1957 року Европа вела перед у ділянці навчання мов. Совєтські „спутніки" того року викликали в Америці прямо революцію в поглядах на навчання чужих мов. Американське громадянство, загрожене совєтською ривалізацією, звернуло значно більшу увагу на шкільництво. Наприклад, у Каліфорнії ухвалено закон, за яким кожна дитина мусить вивчати бодай одну чужу мову. Як дальший наслідок цього, звернено увагу на методи навчання, заведено мовні лябораторії, допоміжні таблиці і ін. Отже, у практичній лінґвістиці американські школи перехопили досвід европейських шкіл. Тепер методи навчання в Америці модерніші, живіші, а в Европі ще й далі переважає академічна метода: професор сидить за катедрою і викладає, а студенти слухають. В американському коледжі чи університеті студенти беруть живу участь у викладі, ставлять питання своїм товаришам, практикуються діялоги.

Професори модерних мов у Берліні, які втримують безпосередній контакт зі студентами, к о р истуються більше розговірною методою і пропонують студентам під час викладів читати тексти й давати відповіді, мають більший успіх.

Ліпше стоїть справа і на семінарах, де студенти читають доповіді й ведеться загальна дискусія. Це — відповідники американських вищих курсів конверсації та літератури. Тут виявляється, що в теоретичній лінґвістиці Европа все ще займає перше місце, зате у практичному мовознавстві — перед веде вже Америка.

Був я на семінарі російської літератури проф. Юрія Стрідтера, балтійського німця. Семінар поставлений на високому рівні, однак хибою його є те, що студенти замало беруть участи у дискусіях. Це не подобається американським студентам, а европейських нудить.

Науковий рівень викладів високий. Професори стараються подавати матеріял всесторонньо та об'єктивно. Не буду наводити тут прізвищ професорів, згадаю тільки проф. Медера з Берлінського університету. На його виклади приходило завжди багато студентів. Національні проблеми СССР насвітлював він так, що й українець не міг би ліпше цього зробити.

Західня Німеччина має 25 поважних університетів такого роду, як Колумбійський і, крім того, багато інших високих шкіл. У Бонні створено окрему міністерську Шкільну Раду для високого шкільництва.

Мушу згадати Інститут ім. Ґете у Мюнхені. Завдання цього інституту — сприяти розвиткові німецької мови та культури за кордоном. Тому цей інститут влаштовує виклади для професорів німецької мови за кордоном. Ґете-Інститут — це найліпший інститут у цілій Европі. Він має електронічні мовні лябораторії і всі інші потрібні навчальні засоби. Улаштований так, як найліпший американський університет.

В Ґете-Інституті протягом шістьох тижнів я слухав виклади та інформував про стан навчання чужих мов в Америці. Було там 40 професорів із 19 країн: з Франції, Португалії, Болгарії, Юґославії, Італії, Англії, Голляндії, Польщі, Бельгії, Японії, Швайцарії, Тунісії, Мадярщини, Данії, Фінляндії, Америки, Альжиру, Конго та Еспанії.

(Далі буде)

ЗОЛОТІ РОКОВИНИ КАПЕЛІ БАНДУРИСТІВ У ДІТРОЙТІ

1. Ювілейний Бенкет і мистці Ювілятам

Сцена в Румунській залі 8 березня удекорована ювілейною емблемою 50-ліття, в якій є козак Мамай з бандурою. Це праця маестра Е. Козака, голови Громадського Комітету для вшанування Золотих Роковин Капелі Бандуристів ім. Т. Шевченка в Дітройті.

Маестро Е. Козак відкрив Бенкет, вітаючи гостей від Культ.-Гром. Клюбу, який взяв через Гром. Комітет усі турботи і провід Бенкету й Концерту.

Містоголова інж. В. Колодчин, як провідник, просив о. прот. М. Литваківського провести молитву. Після вечері п. Колодчин представив гостей при президіяльному столі, між якими були: три православні панотці — М. Литваківський, О. Биковець і В. Матолинський (два останні з дружинами), чотири католицькі священики: прелат о. М. Бохневич, радн. о. І. Прокопович, о. Ю. Жидан, ЧСВВ і о. Є. Барвич, ЧСВВ, Віце-президент УНР проф. М. Степаненко, Маруся Бек, Григорій Китастий, Улас Самчук, М. Приходько, Е. Козак і В. Колодчин, оба з дружинами.

Провідник Бенкету сказав, що 50-ті роковини Капелі Бандуристів приносить велику честь Дітройтові, який перший вшанував Капелю. На Батьківщині і тут бандуристи чаром української пісні і грою на бандурах захоплювали не тільки українців, але й не-українців. Капеля вдостоїлася великої чести: вперше, як мистецька одиниця дістане найвище відзначення УНРеспубліки з рук Віце-президента проф. М. Степаненка.

Проф. Степаненко виголосив гарну промову. Вітав усіх від Державного Центру УНР з величним святом національної культури. Радість і гордість учасників цього свята більшає тим, що душею з нами, на жаль не фізично, є основник першого ансамблю бандуристів у Києві в 1918 р., маестро Василь Ємець.

У поневоленій Україні таке свято неможливе, бо на таке свято „старший брат'' не дозволить, твердячи, що Капеля виникла за совєтської влади, а не в 1918 році за Української Суверенної Держави.

Оцінивши працю бандуристів, нам слід звернути увагу на всіх наших діячів культури, які самовіддано працюють для нас на чужині і які потребують від нас душевного тепла. Це свято дає нагоду не тільки згадати основоположників і колишніх мистецьких керівників, В. Божика та І. Задорожного та нинішнього довголітнього керівника, патріярха кобзарського роду Китастих — Григорія Китастого. Г. Китастий — це самопожертва щирої, ніжної душі народолюбця, який склав цілу музичну бібліотеку і став символом новітнього кобзарства. Ми вітаємо його з дещо припізненим 60-літтям і бажаємо йому багато творчих років.

Ми вітаємо врешті свіже поповнення Боянового полку — молоді ансамблі бандуристів, ведені ветеранами Капелі. Проф. Степаненко сказав, що має велику честь вручити Капелі Бандуристів найвище відзначення — Хрест Симона Петлюри. Це символ, освячений працею, боротьбою і кров'ю сотень тисяч патріотів, почавши від членів Українських Армій, скінчивши на героях сучасного підпілля. Оце вперше нагороджується ним мистецька одиниця.

На сцені з'являється пан адьютант В. Білаїв, а провідник викликає Гр. Китастого і П. Гончаренка. До них звертається Віце-президент М. Степаненко: „Іменем УНР нагороджуємо Капелю Бандуристів ім. Т. Шевченка Хрестом Симона Петлюри. Слава Народній Капелі й її заслуженим працівникам. Слава Україні!'' Він бере від адьютанта касетку з відзнакою і передає до рук бандуристів - представників. Ціла заля присутніх стоїть і грімкими оплесками вшановує акт відзначення.

Віце-президент УНРеспубліки в екзилі проф. Микола Степаненко, з доручення Президента Миколи Лівицького, вручає в часі Ювілейного Бенкету в Дітройті 8-го березня 1969 р. Гр. Китастому і П. Гончаренкові Хрест Симона Петлюри і Грамоту Капелі Бандуристів ім. Т. Шевченка за її довголітню працю на добро Українського Народу.

На зазив п. Колодчина присітні встали на одну хвилину, щоб мовчанкою вшанувати померлих бандуристів.

Потім промовила радна Маруся Бек. Вона відчитала в оригіналі резолюцію Міської Ради з нагоди цього ювілею, підписану всіми членами і мейором міста, та вручила її Г. Китастому. М. Бек по-українськи говорила про заслуги Капелі, назвавши її „музичним речником українського народу''.

„Тепер ми переходимо до мистецької частини'', — сказав провідник і представив М. Понеділка як конферансіє, що з радістю прийняла авдиторія. Микола Понеділок висловив вдячність п-ні Марусі за її промову. „Дякую за вашу жіночу та материнську любов до Капелян . . .'' — промовив він, кланяючись їй низенько. Це викликало веселість на залі. М. Понеділок хвалив гарну українську мову пані Марусі Бек, яка говорить так немов би походила з Херсону.

Програму „Мистці — Ювілятам'' заповнили вокалісти Ганна Шерей (Ню Йорк), Осип Гошуляк (Торонто) і Оксана Бринь (Міннеаполіс). Перша, меццо-сопрано, відспівала „Щоб любить'' з „Тараса Бульби'' Лисенка, „Верба'' Фоменка і композицію, присвячену бандуристам „Наша пісня дзвенить'' В. Гавриленка. Бас Гошуляк виконав „Реве та стогне'' Лисенка, „Давно минуло'' Кос-Анатольського і „Чернець'' Вериківського. Оксана Бринь, сопрано, відспівала „Вітре буйний'' Китастого, „Калину'' Грудина, „Чи довго ще, о Господи'' Білогруда і „Колискову'' Китастого. Чудове виконання цих славних мистців, яких ми досі не мали щастя почути, дало нам багато насолоди. Тому багаті оплески були щирі. Обі пані і могутній бас та дуже добра акомпаніяторка Оля Дубрівна-Соловей дістали букети червоних рож. Такий же букет дістала „Ганунуся Черінь з Полтавщини'', яка деклямувала свою поезію, присвячену Капелі.

Микола Понеділок, що давніше при своїх виступах вносив на залю багато веселости оставив в нашій пам'яті сумний акорд. Він говорив про голод в його родині, коли мати взяла батькові чоботи, щоб за них дістати в місті боханець хліба. Він пішов з нею і, вертаючись, просив у мами скоринки хліба, але не дістав. — Дома всі голодні — говорила мати. — Дійдеш, дістанеш! Але на дорозі натрапили на сліпого бандуриста. Слухаючи його пісень, він чув, як душу йому видирало. Мов оголомшений стояв довго, і мати стояла. Потім вона зломила кусень хліба і дала кабзареві, а йому всипала в жменю тільки окрушини. Він йшов далі і не відчував голоду...

Це була трагічна сповідь, повна глибинних пережиівань. Греміли оплески, та вони були якісь інші. Всі споважніли...

Провідник вечора згадав осіб, найбільше заслужених для Капелі. В першу чергу мец. І. Панчука, п. Марусю Бек, п. Емілію Запорожець, а далі тих, що несли найбільший тягар, і сеньйорів: Дмитра Черненка, Григ. Назаренка, Павла Міняйла, Івана Китастого, Петра Китастого, Мих. Лісківського, П. Гончаренка, Євгена Цюру і Гавр. Махиню. Він теж представив диригентів молодечих ансамблів Валентину Родак з Торонта і А. Луппа з Чикаго. Потім запропонував від Гром. Комітету вислати сердечний привіт заслуженим мистцям: В. Ємцеві, В. Божикові й І. Задорожному. Всі одобрили це з ентузіязмом.

Секретар Гром. Комітету В. Папіж назвав місцеві і центральні організації та установи, хори з різних міст і держав, муз. журнал „Вісті'' та любителів співу, що надіслали привітання. Інж. Колодчин подякував від Гром. Комітету всім за приявність і співпрацю та передав слово маестрові Гр. Китастому. Він висловив вдячність від Капелі і від себе за гарно влаштований Ювілей, за нагородження Хрестом С. Петлюри, подякував різним особам, зокрема співакам з далеких міст, яких тепло вони відчули, і Гром. Комітетові за працю. Пралат о. Бохневич провів „Богородице Діво'', чим бенкет закінчився.

2. Ювілейний Концерт, що дійшов до сердець

Невмирущим „Заповітом'' розпочала Капеля Бандуристів Концерт у неділю, 9-го березня в авдиторії Форда. Три тисячі громадян наструнчились, щоб вислухати цю врочисту пісню.

Голова Ювіл. Гром. Комітету Едвард Козак привітав Всеч. Духовенство, Марусю Бек, Віце-президента УНР дост. М. Степаненка, подякував У. Самчукові, що підготовив доповідь, численним бандуристам з різних міст і всім, які беруть участь в ювілейному вшануванні Капелі Бандуристів. Е. Козак, якого мистецька емблема бандури разом з 50-літтям і Тризубом була окрасою сцени, говорив про бандуру, як символ. Капеля постала разом з відродженням української державности, пережила чорні і світлі дні з народом, вийшовши на еміграцію, зберігає правду і чистоту духа української пісні.

Немов продовженням цих думок була доповідь найбільшого прозаїка на еміграції — Уласа Самчука. Віками йшла слава про перебендю і дійшла аж до нас. Кобза і кобзарі виходили на „розпуття велелюдні'', щоб там творити містерію воскресіння, вести незрячих, які згубили свій напрям, втратили віру в своє приречення. Вересай, Пархоменко, Кравченко, Кучугуренко, Хоткевич-Галайда, Василь Ємець, аж до Капелі ім. Шевченка з тисячами інших, — це були ті, які сіяли слово Господньої сили й величі.

Не 50-ліття, а тисячеліття повинні ми святкувати, давню славу втілену в це 50-ліття з тих часів і просторів, де ця музика зародилась і виросла у складову частину самої душі того етнічного простору. Ця Капеля була в Києві, з одного боку дозволена, з другого — тероризована. Арештовано і засилають керівника В. Кабачка, а згодом капелян.

Роки 1941-45 відкрили нашій народній музиці шлях у широкий, свобідний, цікавий світ. Вибирали свободу не лише бандуристи, а вибирав весь народ України. Ніколи уряд чужого походження не погодиться на свобідний, повний голос бандури. Сліпих бандуристів забирали царські жандарми з ярмаркових площ, нищила бандуристів совєтська Росія і німецькі окупанти намагались запроторити їх у невільничі табори. Наші бандуристи пройшли Европу до обіцяної землі разом зі сотнями тисяч українців, наснажуючи їх, скріпляючи в них віру, підсилюючи втомлених. І хоч тепер у чужині, то вони знають, що їх Україна завжди була і є, як довго ми там і тут живі, як і ті, що прийдуть по нас.

Доповідач спинився також над людьми-капелянами, називав їх по імені з Гр. Китастим на чолі, назвавши теж енергійного організатора й адміністратора Петра Гончаренка і вірного зв'язкового Дмитра Черненка.

Мистецькою вершиною в музично-вокальній програмі виявилась поема „Битва під Конотопом'', що її музичним автором є Гр. Китастий на основі слів П. Карпенка-Криниці. Виконала її Капеля Бандуристів у збільшеному до 45 осіб складі під диригентурою самого композитора. Це річ незвичайної сили, мелодійности, місцями могутня (вжиті були літаври і металеві тарілки), коли представляє битву і пізніше тріюмфальний кінець: розгром 35,000 московської армії під командою кн. В. Трубецького. Це сталось під час українсько-московської війни в пол. 1659 р. Цей музичний твір — справжній шедевр, що звучить наче опера і триває 20 хвилин. Капеля зробила ним колосальне враження на слухачів. Цю поему виконали вперше живими голосами на цьому концерті, накручену платівку видано кілька місяців тому. Хочеться сказати батькам: дайте її слухати вашим дітям. Це прекрасний гимн одному з фрагментів нашої національної героїки. Він має силу захопити змістом і красою. З солістів співали: В. Кучер — кобзаря, П. Пахолок — гетьмана Виговського, П. Садовий — полковника Гуляницького. Деклями: І. Уманець та О. Садовий.

Після перерви, коли піднеслась занавіса, глядачам представилась сцена, заповнена 5-ма Ансамблями Бандуристів молодечого складу. За чергою співали: ім. Г. Хоткевича, ОДУМ-Торонто: „Сонце заходить'' — Роздольського і „Пісню про Нечая'' — Хоткевича під керівництвом Валентини Родак; Укр. Прав. Церкви св. Володимира у Віндзорі — „Повій вітре, ой та вітерочок'' і „Ой чорна, я си чорна'' під керівництвом члена Капелі Є. Цюри. Ліги Правосл. Укр. Молоді — „Ой співаночки мої'' і „Колискова пісня'' — музика Г. Китастого — керівник П. Китастий; сольо К. Садової; Філії ОДУМ-Чикаго — „Зійшов місяць'' і „Весняні мрії'' — муз. Китастого. кер. А. Луппо. Це все були Ансамблі Бандуристів. П'ятий ансамбль називається Кобзарсько-Хореографічна Студія Капелі Банд. Керівниками є два капелянці: Лісківський і Назаренко. Виступ її був інший: спочатку заграв хтось за лаштунками на сопілці, а тоді ввійшли на авансцену 17 дівчат, тримаючись за руки, і почали танець зі співом: „Веснянки'', при безлічі фігур і при грі бандуристів. Цілість була дуже ефектовна, під кінець вбігли два хлопчики, які вивели танок з присідами.

Усі ці ансамблі своєю молодечою розспіваністю старались гідно зарепрезентувати українську пісню й бандури, горді на свій перший здвиг. Своєю участю під час Золотого Ювілею старших вони впевнили українське громадянство, що вони вже готові наступники на майбутнє і переймуть естафету в слушний час для дальшої творчої праці у вільному світі.

Дівоча Капеля Бандуристок СУМА-Дітройт під батутою П. Потапенка виступила остання, найшовши місце для себе на середині сцени. Тріюмфи під час останніх мистецьких гостин в різних містах не дозволили їй включитись у загальний попис молодечих Ансамблів на здвизі. Дівоча Капеля виконала „Ой там при долині'' — стріл. пісня „Лети, наша пісне'' з солістками Хр. Липецькою і О. Денисенко — муз. Потапенка і „Сонце вже зайшло'', лірична пісня зі сольом Г. Кравченко.

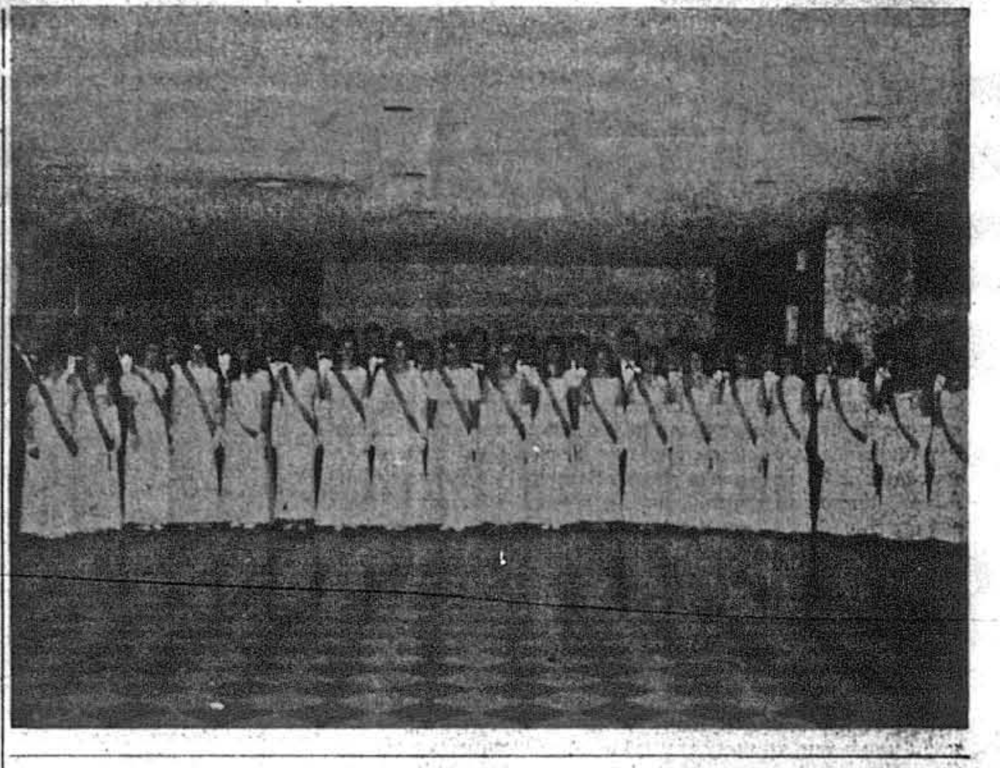
Концерт завершив згаданий фінал Капелі разом з усіми молодечими Ансамблями (разом близько 300 співаків), що своєю монументальністю і могутністю дав удруге можливість сп'яніти неменше як після „Битви під Конотопом''. Вони грали і співали дві відомі пісні: „Реве та стогне'' й „Думи мої''. Але як! Це був спів і гра бандур від самого дна їх душ, і до самого дна душ сприйняли їх слухачі. Буря оплесків довго не вгавала.

Національний гимн, що його відспівали всі на сцені і на залі, закінчив Ювілейний Концерт, а з ним дводенне вшанування Золотого Ювілею Капелі Бандуристів.

Вшанування 50-ліття Капелі вийшло в Дітройті дуже маєстатично і це треба завдячувати Культурно-Громадському Клюбові з головою Е. Козаком, який перейняв справу організації, програмову, продажу білетів тощо, створивши Громадський Комітет. Найбільшу працю поклали пп. В. Колодчин, В. Папіж, Д. Федорко, Д. Черненко, Марія Гарасевич і Марта Віхорек. Корисну рекляму зробили ОО. Василіяни, зокрема о. д-р В. Гавліч в радіо.

В. Несторович

Вечерниці „Червоної Калини'' в Рочестері, Н. Й.

Заходом Ділового Комітету, в склад якого входили організації: Об'єднання бувших Вояків Українців Америки (д-р Лев Рубінґер і Петро Яріш), Станиця Братства І УД УНА (Евстахій Загачевський і Орест Соробей), Союз Українок Америки Відділ ч. 47 (Марія Крамарчук і Ірина Руснак), Союз Українок Америки Відділ ч. 46 (Люба Шміґель і Нуся Филип), Український Золотий Хрест ч. 18 (Ярослава Зелез і Міра Повх), Жіночий Відділ Організації Оборони Чотирьох Свобід України (Анна Буцерка) та Українська Студентська Громада (Ярослав Петрик), відбулися 1-го лютого в готелі „Шератон, традиційні Вечерниці „Червоної Калини''.

Вечерниці попередив Бенкет, що його відкрив голова Комітету і рівночасно голова ОбВУА д-р Лев Рубінґер та передав провід аранжерові забави п. Миколі Єйні.

Головною атракцією Вечерниць була презентація дебютанток, що її перевела п. Марія Крамарчук, а декорували дебютанток лентами п. Ірина Руснак та д-р Лев Рубінґер. Дебютували: Уляна Бадинська (партнер Володимир Пристай), Леся Балко (Володимир Копінський), Моніка Баран (Ярослав Боберський), Надя Бряч (Віктор Мельничук), Дарія Буцерка (Михайло Фалат), Анна Гриців (Василь Евансон), Галя Ґулькевич (Любомир Олексин), Еля Ґуран (Роберт Оман Бронсон), Адріяна Делькевич (Михайло Грицеляк), Наталя Копінська (Даніел Міллер), Анна Кісіль (Ярослав Гулькевич), Олександра Мартинець (Юрко Зелез), Галя Матковська (Богдан Снігур), Марта Мотика (Евген Балич), Анна Мигович (Іван Сулима), Ляриса Саламаха (Мирон Мартинець), Оксана Серна (Тарас Музичук), Орися Тимочко (ЮркоШутер), Ліда Тицька (Олександер Білик).

Після презентації започатковано забаву вальсом дебютанток.

Цьогорічні Вечерниці були замітні тим, що в них взяла участь велика скількість місцевої молоді, без огляду на це, до якої молодечої організації вона належить.

Незвичайно милим явищем була несподівано велика фреквенція українського місцевого громадянства.

Чистий прихід з Вечерниць в сумі 650 дол. передано на Фонд Катедри Українознавства при Гарвардському Университеті.

Д-р Лев Рубінґер

Згадка про людину і трудівника

Не зчулися ми, як минуло півтора року, коли відійшов від нас Савин Андріянович.

Ціле життя він здисципліновано й спокійно, без шуму й розголосу приймав те, що приносило життя і виконував свій обов'язок. І тепер спокійно прийняв неуникниме. Хоч так дуже треба було йому жити, так дуже був ще потрібний, про що він не раз згадував. Ось у нього дочка з трьома дрібненькими дітьми, яких батько так недавно і несподівано відійшов туди, де „ні жалю ні печалі'', ось достойна дружина, що була йому найнадійнішою підпорою в житті, найближча родина, для якої він був головою.

А як потребувала його ціла наша громада! Його нещоденних знань, його спокою, працьовитости, видержливости, його шляхетного батьківського, а водночас такого вимогливого й справедливого підходу до людей. Ті, що цілих п'ятнадцять років працювали з ним в Кредитовій Кооперативі „Самопоміч'' у Філядельфії, ніколи не забудуть небуденних його прикмет. Не забувають його зрозуміння до людських потреб і людського горя, його вимог до кожної людини: чесним трудом здобувати собі місце серед людей, рости і будувати своїми зусиллями, а не коштом інших.

Кредитова Кооператива „Самопоміч'' у Філядельфії дуже багато завдячує покійному Савинові Адріяновичеві. Він прийшов туди, коли це була слабенька установа. Прийшов з громадського обов'язку, приніс з собою величезний запас професійного знання і досвіду, що його здобув як працівник і директор банків в Західній Україні, Польщі, Австрії. Той великий життєвий досвід збагатив його глибоку освіту, яку він здобув, закінчуючи філософію у Львівському університеті, а опісля високу торговельну школу. Получене це все з його характером, — творило з нього неоціненого працівника для установи і незаступиму людину для громади.

Вже не раз згадувано дивовижні наші обичаї: за життя недоцінювання людей, брак вдячности для їхньої роботи, деколи безпідставна критика. Щойно коли обірветься їхній життєвий шлях — приходить переоцінка цінностей і зрозуміння для їхнього труду. Не оминула ця доля і Покійного. Але він завжди був собою: ніколи не зневірювався, не резигнував, не нарікав, але чином засвідчував, що не для слави, не для похвал, а з найглибшої потреби свого серця виконує свої громадські обов'язки.

Можливо, що цісі постави він навчився як вояк і старшина спершу австрійської, а відтак української армій. З українською армією перейшов він від початку аж до кінця дні хвали і дні гірких невдач. І як вояка на пості заскочила його про праці в його бюрі трагічна серцева атака, що закінчила земну мандрівку і труди Покійного.

Як син священика Савин Адріянович виростав і будував свою духовість в найкращих традиціях християнського світосприймання, угольними каміннями, якого є любов Бога, любов ближніх, а в першу чергу відданість своєму народові. Сумлінність і чесність, справедливість толеранція до других людей і їх поглядів, респект законів і авторитетів. Угольні камені, на яких здвигається тривале існування громад, народів, держав. Стосуючи ці засади безкомпромісово в практичному житті, Покійний не раз робив враження людини строгої, неприступної. Одначе ближче співжиття з ним виявляло незвичайну чуттєвість його вдачі, готовість помогти потребуючим, зрозуміння потреб і слабостей другого, а насамперед вразливість на людські терпіння й біль, уважливість до людини і життєву скромність.

Про людей типу Покійного говориться як про людей з такими засадами, на яких можна будувати. Коли ж вони нас покидають, говоримо зі смутком: покидає нас стара война! Їхнє місце на довго залишається пусте, бо модерна філософія життя на багато наслідників постачає.

Парафразовуючи мислі староримського філософа Катона Старшого про смерть, скажемо: Савин Адріянович не цілий відійшов від нас, велика його частина залишається з нами. Це його вклад в розбудову нашого господарського життя, в розбудову нашої громади і цілого нашого народу.

Не стало людини, але діло її рук і її духа залишилося між нами назавжди!

Ф. С.

Нюарк, Н. Дж.

З ЖИТТЯ РІДНОЇ ШКОЛИ ПРИ ПАРАФІЇ СВ. ВОЗНЕСЕННЯ

1-го грудня 1968 р. в залі української православної церкви св.Вознесення відбувся Вечір самодіяльности учнів Рідної Школи при парафії св. Вознесення.

Вечір відкрив настоятель церкви о. прот. д-р С. Гаюк, а керував ним директор Рідної Школи інж. Леонід Гусак. У вечері брали участь учні усіх 8-ми кляс школи. Вони виступали з поодинокими і гуртовими деклямаціями, музичними точками та співами. Вечір був на високому рівні і приніс духове задоволення дітям і батькам. Вони радо слухали кожний виступ учнів і обдаровували їх рясними оплесками.

В підготовці вечора брали участь: проф. І. Гончаренко і вчителі І. Павленко, А. Федоренко, А. Гусак, М. Череута, О. Павленко, Л. Гусак, П. Шкварко. Організатором і ініціятором вечора був невтомний працівник на шкільній ниві, голова Батьківського Комітету Рідної Школи п. Гр. Омельченко. Всім виконавцям, учителям, Батьківському Комітетові і зокрема жінкам, які приготовили перекуску для дітей, належить сердечна подяка.

***

12-го січня 1969 р. учні Рідної Школи при парафії св. Вознесення влаштували Різдвяну Ялинку. Про наші різдвяні звичаї і їх значення в нашому народі виголосив слово о. прот. д-р С. Гаюк. Перелік виконання різноманітної і багатої святочно-різдвяної програми і прізвища всіх її виконавців заняло б багато місця, і, щоб уникнути цього, стверджую, що у влаштуванні цього вечора брали участь всі учні і всі учителі.

Діти гарно виконали інсценізацію під заголовком „На Святий Вечір'', що її підготовили вчителі: М. Череута, А. Федоренко і А. Гусак. Були виступи з деклямаціями, поодинокі і групові, рідзвяна музика, пісні та колядки. Виступав шкільний хор, який гарно проспівав ряд колядок і декілька народних пісень. Керувала цим хором вчителька М. Череута. Виступав і жіночий хор „Горлиця'', який існує при Товаристві Прихильників УНР і який при мистецькім керівництві В. Пташинського проспівав ряд колядок і щедрівок. Дуже гарно і мило пройшов цей різдвяний вечір, який пригадав не одному з присутніх рідний край з його багатими традиціями і звичаями. На закінчення мистецької частини до залі прибув і сам „Святий Миколай'', який обдарував всіх дітей щедрими дарунками.

К. Степовий

Важне для студентів, що хотіли б студіювати медицину

В „Ню Йорк Таймс-і'' із 10-го березня ц.р. появилася цікава стаття про американську колонію в Мехіко, в місцевості Guadalajara, Jalisco, де живе 6,000 до 8,000 американців і 650 (шістьсот п'ятседять!) американських студентів студіюють медицину. Вимоги прийняття легші від вимог на американських медичних школах. Вимагають, як пишеться: a bachelor's degree and proof of a premedical major... and no questions are asked about grades.'' Реєстрація — $200, оплата $80 місячно. Переважна частина студентів сама себе втримує, бо дістає позичку $1,500 річно від United States Health, Education and Welfare Department. Розуміється, що треба мати початкове знання еспанської мови, або вивчити її інтенсивно під час вакацій. Перший рік студенти користуються часто американськими медичними книжками. Приймають щосеместра (щопівроку) жінок і студентів навіть у старшому віці. Там вже студіюють три українці із Чикаго, подасться ще більше, так, що за рік-два будемо мати там українську медичну громаду. Хто є поважно заінтересований, прошу звернутися до д-ра Павла Пундія, студентського референта при Українському Лікарському Товаристві в Чикаго:

Dr. Pavlo Pundy
3507 W. Evergreen Street
Chicago, Ill. 60651
Тел.: (312) 772-7738 (веч.)

СТУДЕНТСЬКЕ СЛОВО

КАРУЗЕЛЯ

Останніми роками голоси українських студентських активістів чим раз гучніше підносяться в обороні „актуальних справ і проблем", на яких закорінені студентські провідники не звертають уваги. З другої сторони, провідники вірно пропаґують „виміни думок" між студентами, які преспокійно . . . не цікавляться будь-якими громадськими чи організаційним справами.

Може щось нового діється? Заледве. Активісти спасають студенство від українських політично-партійних маніпуляцій, а провід рятує ситуацію перед радикалами з лівими, ненаціоналістичними поглядами. Вірніше кажучи, активісти спасають себе, а провід рятує себе. Бо фактично тут виринуло питання: хто буде провадити, а не як. А! — вже чути зі всіх сторін, що це є спотворення дійсности! Але коли це не так, то чому так високо-ідейні справи є обґрунтовані на особистих ненавистях? Чому існують такі наставлення, як „хто не з нами, проти нас"? Чому бракує такого поняття, як „вірна опозиція", а множаться лише злобні опозиції? Скільки вже наше студентство осудило старші покоління за їх хворобу на партійність і балакучість! А на що ми, така високоосвічена молодь, хворіємо?

Пора зрозуміти, що більшість нашого студенства навіть не зорганізована, що більшість тих, які тримають зв'язки з громадами, цікавляться не ліберально-консервативною боротьбою за керівництво, а своїми власними щоденними проблемами. Хто сподівається магічного пробудження всього студентства з простою зміною провідництва, той помиляється; хто сподівається збереження великих ідеалів з простим вдержанням одного типу провідництва, теж помиляється. Питання могло б бути — як саме будем провадити майбутнє нашого студенства, радше, чим хто. Ще краще, — покиньмо порожні розмови, а працюймо.

М. Г.

ЦЕСУС ІНФОРМУЄ

1. ЦЕСУС скликає Зустріч Українського Студентства, в днях від 1-го до 4-го липня 1969 року, в приміщеннях Українського Вільного Університету.

2. Після З'їзду заплановані Високошкільні Літні Курси Українознавства при Українському Вільному Університеті. Тритижневі курси відбудуться від 7-го до 25 липня, 1969 р.

3. Подорож студентів з Америки організує СУСТА, Технічні полагодження справ подорожі, на доручення Управи СУСТА, виконує УСГ Ню Йорк.

4. Від'їзд студентів на 8-тижневу подорож — у неділю 22 червня 1969 р. з Ню Йорку до Лондону. Повернення 26 серпня, 1969 р. з Лондону до Ню Йорку. Від'їзд студентів на 4-тижневу подорож: неділя 29 червня 1969 р. з Ню Йорку до Мюнхену; приїзд 26 липня 1969 р. з Лондону до Ню Йорку.

5. У програмі перебування в Европі: подорож до Риму, відвідини Руського Користуру в Югославії, відвідини українських громад у Европі.

Президент СУСТА, Андрій Чорнодольський передає привіт на Конференції СУСК-у, яка відбулася у Вінніпезі, 12-13 жовтня, 1968 року.

Андрій В. Чорнодольський

СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ ТА УКРАЇНСЬКЕ СТУДЕНСТВО В АМЕРИЦІ

В останніх кількох роках зачали доходити до Українців на еміґрації нові документальні дані про ситуацію в Україні. Ці інформації сприймали по-різному: деякі відкидали їх, кажучи „Ми не певні за джерела цих матеріялів", другі твердили, що це тільки спосіб, щоб нас обманювати; були й такі, що передбачали поворот до радянофільства. Траплялися навіть такі, що захоплювалися всім, що приходило з України — „УССР". Одним словом, цілий спектр опінії. В кількох випадках і студенти вмішалися в той заколот, а вислід усім відомий.

Нині ми знаходимося в іншій ситуації. Назву я це відступом від емоціоналізму і початком раціоналізму в українській спільноті. Кожне народження є болюче, крикливе і незрозуміле. І в тій ситуації ми тепер є. Це народження, а радше відродження, болюче тому, що ми мусимо відкинути багато стандартних методів діяння, навіть способів думання, багато вигідних звичок. Рівнож воно є крикливе; сотні голосів лунають, деякі не розуміють. деякі не схочуть зрозуміти, деякі мають „розв'язку" для всього Кожна доба має своїх іноваторів, в більшості їх відкинено, але їхні ідеї залишаються.

Минуло вже більше як двадцять років перебування нової еміґрації в Америці. За той час цілий спосіб життя змінився, а більшість наших інституцій не змінилися. За цей час виросло нове покоління молодих людей, вихованих в Америці. І ситуація в Україні змінилася, але ми змінилися ще більше, помітніше. Прийшов час сумлінно перевірити себе, чи може б застановитися над тим, що таке „Наша Справа"? Постійно чуємо, що все, що ми робимо, є для визволення поневоленої України. Друзі! Чи не було б кориснiше, коли б ми зрозуміли, що 90% нашої діяльности є і мусить бути для нас самих? Факт є, що ми — інтеґральна частина американської спільноти. Нема причини ставати „гура" американськими патріотами, ми не мусимо перевищувати американців у патріотизмі. Ми маємо повне право зберегти нашу народно-культурну окремішність. Маємо перед собою дві можливі дороги: можемо піти слідами „Пенсильвенія Дач", ізолювати себе від асиміляційних процесів і виробити самовистачальність. Правдоподібно вже запізно створювати таке „Ґето", тож залишається друга дорога, — дорога, на котрій ми вже є, якої ми ще не зрозуміли, дорога, яка може бути або позитивною, або неґативною. Це залежатиме від нас. Українська еміґрація в Америці мусить скристалізувати свої цілі, вона мусить оформити реальну, зрозумілу і можливу для виконання ідеологію. Дорогі Друзі, час на це є сьогодні — завтра може бути запізно.

Виринає запит: „Хто буде оформлювати напрямні нашої спільноти"? Факт є, що роздор існує між старшими і молоддю. Ми чули вже про „бунт молоді", про „дженерейшон ґап", про появи анархії і про цілковите ігнорування нашої спільноти деякими студентами. Ці прояви не є якимись винятками, вони охоплюють поважну частину нашої молоді. Великий відсоток наших студентів, спеціяльно тих, що студіюють поза домом, замикаються, нібито в своїх студіях, майже не признаються, що вони українці. Треба зрозуміти, що існує причина на таку реакцію. Не вистачить побиватись на тему „Де наша молодь", — статі й доповіді постійно торкають і порушують ті самі проблеми. Ми стоїмо перед ситуацією, де може вдасться витягнути скалку з ока, але годі не бачити, що пацієнт вмирає від серцевої атаки. В медицині завжди прийнято, що спершу лікують найважчу рану. Дозволю собі звернути увагу на деякі із цих найбільш болючих ран, рівнож представлю, що розчаровує студентство, які зміни студенти бажали б бачити здійсненими, та що зорганізоване студентство робить, щоб розв'язати проблеми, існуючі в нашій спільноті.

По-перше, „Що молодь думає про наші партії та партійки?" Чи це явище нормальне, потрібне, позитивне? Чи може є причиною наших проблем? Політичні угрупування, які тепер є на еміґрації, виросли в більшості перед еміґрацією, а другі зродилися як реакція до способів діяння існуючих. Не входячи в ідеологічну „правильність" одної чи іншої організації, треба глянути на їхній вклад в спільноту взагалі. У перших роках еміґрації партійна компетиція була поштовхом до праці, і завдяки цьому багато було зроблено. Організації старалися перевищувати одна другу в успіхах і тим зміцнювали себе. Завдяки партіям, вироблялися провідники і молоді діячі. З другого боку, великий сеґмент молодих людей, бачучи важливість єдности і потенціял еміґрації як цілости, був оґірчений і розчарований нашою дрібничковістю. Колосальна витрата енерґії, часу, грошей ішла на дуплікацію і так звану принциповість. Кожна людина може і повинна виробити собі ідеологічний світогляд, але цей світогляд повинен в першу міру бути побудований на позитивах. На жаль, наша ідеологічна дрібничковість здеґенерувалася переважно до чисто особистих жалів; робота запляновано з ціллю, щоб поборювати друге угрупування, не зважаючи на фундаментальні згоди. Ідеологічний спектр зрілої еміґрації є в дійсності такий вузький, що молодим людям важко зрозуміти власне ту „принциповість". Молодь, вихована в глибоко патріотичному дусі, не могла і не може зрозуміти, чому організації замість доповнювати себе — поборюють одна одну? Частина цієї проблеми знаходиться в тому, що наші так звані „ідеології" не надаються до нашої дійсности. Ми сваримося про цілком суб'єктивні речі, не зважаючи на об'єктивну згоду. Політична компетиція, можливо, маючи позитивні прояви серед старших, має колосальний неґативний вплив на молодь. Світовий Конґрес, який відбувся в листопаді 1967 року, мав за найважливішу ціль показати світові, що українці на еміґрації здібні працювати, як цілість. Не вистачить манiфестувати і деклярувати, єдність мусить виходити з низів у щоденній праці. На жаль, ми цього побажаного явища не бачимо. Наша молодь не сміє виховуватися в атмосфері ворожнечі та ненависти. Ідеї, які я тут порушив, не нові, часто ми чуємо дискусії на цю тему і вони завжди кінчаються здвиганням рамен і похитуванням головою. „Що зробити?" Старшим буде важко будь-що зробити, але молодь-студенти мають можливість розв'язати цю проблему.

Прояви критики старших є малі в порівнянні з проявами критики молоді та студентів збоку старших. Критика завжди починається і кінчається порівнянням до самих себе і до минулого. Якийсь час це має свій ефект. але опісля такі арґументи стають не переконливими. По перше: порівняння є важливе тільки тоді, коли порівнюються дві приблизно подібні ситуації а, по-друге, з ходом часу минуле набирає щораз рожевішого кольору. Не можна порівнювати молодь, виховану на еміґрації, з молоддю, вихованою на своїй, хоч і поневоленій, землі. Психологічно доказано, що людина під натиском радше зміцнює, а не зменшує навіть мало вироблені почування національної приналежности. Порівняння із початкуючими роками на еміґрації також мало важливе тому, що в більшості психіка була сильно потрясена недавно минулими подіями, а це спричинювало короткозорість. Підхід, що побут на еміґрації є тільки тимчасовий, виявився нереальним. Не дурім себе — не було так рожево, як нам здається. Все ж таки багато було зроблено, інституційна структура вже є, треба її тепер вміло зужити. В цім молодь мусить дати повний кредит своїм родичам і старшим друзям. Ми мусимо прийняти принцип: „Не валім, доки не маємо чогось кращого поставити." Зачасто в нашій спільноті незадоволення існуючим спричинює творення так званого нового. На жаль це „нове" не вив'язується із своїх самонаданих завдань і бачимо продовження того самого. Критика є потрібним елементом кожної системи, як і конфлікти. Вона має своє місце в системі і там вона може мати свій вплив. Гірше стається, коли критичні елементи втрачають віру в можливість впливати і змінювати систему, і творять нову. Розчарування критичних людей в нашій спільноті, і старших і молодших, в більшості із них в дійсності є тільки особистими амбіціями і браком зрозуміння та знання існуючої системи і її методи діяння. Працюймо в організаціях, які доказали, що можуть робити позитивну роботу, і тим самим покращуймо їх. Анархія не сміє знаходити місця в нашій спільноті! Це звернення стосується і до старших, і до молодших.

Проблема асиміляції це природній феномен, який має місце у всіх спільнотах. Соціологи ,студіюючи асиміляцію, зосереджуються над часом, потрібним, щоб цей процес перейшов всі свої фази, і над впливами, які або прискорюють, або припиняють асиміляцію. Найважливішим елементом культури нації є її мова, і затримання мови мусить бути першою ціллю української спільноти. Щоб це здійснити, ми мусимо піднести рівень наших шкіл українознавства і, де можливо, уживати молодих сил. Учням легше виплекати приязнь і спільну мову з учителями, вихованими вже в Америці. Школи українознавства мусять бути проваджені на високому рівні, щоб запобігати виробленню почуття меншевартости щодо українистики. Родичі мусять виплекувати зацікавлення в дитині до українознавства, виключаючи примус, де можливо. Українську і англійську мови треба вважати рівними. На студентському форумі уживання української мови повинно бути спонтанне і затримане якнайдовше. Не виключаю, що обіжники можна писати в двох мовах, хоч було б не побажаним, щоб переходити тільки на англійську мову, бо тим ми розминаємося із ціллю. Проблема мови, з часом, буде ставати щораз, то більш болючою.

При чому тут теперішня ситуація на Україні? Затримання національної окремішности вимагає сильного духового зв'язку з Батьківщиною. Вироблення такого контакту в молодих людях, вихованих поза межами Батьківщини, є трудним і часом неможливим завданням. Україна — це не тільки борщ, пироги, гопак та шаравари. Картина широких степів та вишневих садків чудова, але чомусь студентові, вихованому серед руху американського життя, лишає тільки уяву провінціялізму і романтичного минулого. Вище подані речі є потрібні, але другорядні супроти факту, що Україна є модерна індрустріяльна країна з потенціялом бути першорядною державою в світі. Студентство має з чим ідентифікуватися. Арешти молодих українців на Батьківщині дають нам цілі, не перестарілі і не нереальні. Молода Україна говорить з нами мовою нам зрозумілою, мовою сучасного світу. Минуле горить сильним огнем в серцях тільки тих, які пережили його, але цей огонь важко розпалити в серцях тільки книжками і сантиментальними оповіданнями. Зате сучасні події мають сильніший ефект. Повторяю, що ситуація на Україні менше змінилася, як ми самі змінилися. Ми мусимо використовувати події 60-их років на Україні, щоб зміцнювати себе і, маючи моральний обов'язок та заохоту до дальшої праці, інтенсивно активізуватися. В той самий час, ставмо собі реальні цілі. Не робім помилки, що тому, що правда з нами, то світ нас зрозуміє. Рівнож, ми не сміємо хибно інтерпретувати подій в Україні та переборщувати їх, щоб задовольняти наші цілі.

В сучасній добі, коли ферментування серед молоді в цілому світі приковує велику увагу, ми, студенти американських університетів, маємо дуже добру нагоду, щоб подавати інформації про фермент в Україні. Будучи добре поінформованими самі та інформуючи других, ми будемо вливати на Академічні кола і на уряд. Тут розпочинається найкраще поле для попису для зорганізованого студенства.

Про професійні й організаційні завдання СУСТА під сучасну пору буде мова в черговій нашій статті.

ЛІТЕРАТУРНИЙ ГУРТОК ПРИ МАНІТОБСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Вінніпеґ. — Організований з ініціятиви проф. Яр. Розумного Український Студентський Літературний Гурток при Манітобському університеті продовжує свою працю. Студент Ю. Джураветь виступав з доповіддю про Михайла Коцюбинського, про проблеми перекладу з української мови на англійську говорила студентка Софія Качор на сходинах 21 лютого, після чого окремі студенти читали свої спроби перекладів на англійську чи французьку. Головою Гуртка на 1968-69 р. є студентка Зоряна Грищенко.

В НАСТУПНИХ ЧИСЛАХ „СТУДЕНТСЬКОГО СЛОВА":

— Соціологічна аналіза курсів і курсантів української катедри на Гарварді;

— Інтерв'ю з президентом ЦЕСУС-у про цілі та майбутнє тієї федерації;

— Українські студенти Америки в порівнянні з українськими студентами Канади — котрий правильний шлях?

ENGLISH LANGUAGE REPRESSION: COMMUNITY SURVIVAL?

Defending the use of English among Ukrainians is certainly not a pleasant task. The whole question is an emotion-charged issue in which normally sane people frequently lose their heads. Many patriotic and wellmeaning people are convinced that the use of English among our students is a danger and will cause our cultural demise. They often feel that the use of English, especially in publications and at conferences, ought to be repressed at all costs. The reasoning is that repression of English will force students to learn Ukrainian well and thus preserve the language. Other people, myself among them, believe that such repression may carry with it serious consequences for the future of our Ukrainian community.

The discussion of Ukrainian vs. English is often couched in terms of self-identity and values. An excellent set of articles in these terms appeared last year in "The Ukrainian Weekly," authored by two students at the University of Toronto.

Another way, however, of considering the question is in terms of survival of the Ukrainian community. The present-day structural deterioration of the community makes this issue assume more than just cultural or theoretical significance. Therefore we should rephrase the question and ask ourselves — how can our language policy affect the future of our community?

Great Significance

First of all, let us consider whether the use of English is automatically associated with the deterioration of an organization. As we look around we see that many organizations have adopted the partial use of English: UCCA publishes material in English, and its solicitations for funds, which are mailed out to its contributors, are bi-lingual. The Ukrainian Churches publish bi-lingual newspapers. "The Ukrainian Weekly" is widely read in English. "Our Life," the official magazine of the Ukrainian National Women's League, is bi-lingual. Nothing terrible has happened and they are doing well.

Most important, tolerance of English in our student organizations has been beneficial. For example, in December of 1967 the New York City Ukrainian Student Hromada became the first student organization to officially tolerate English at its meetings and in its publications; the choice of language was left up to the individual. Since that date the dues-paying membership has soared from zero to over one hundred, activities and meetings have mushroomed into major conconferences such as "New Directions" and the recent "Summit Conference" attended by many people and top community leaders. The New York students have started publishing their bi-lingual "Newsletter" and its circulation of one thousand can not even supply the growing demand for it. Thus, with its bi-lingual policy, the N.Y.C. Hromada has grown at a furious rate into the largest and most influential local student hromada in the U.S. in the space of one year. This they have done entirely on their own, with no support whatsoever from any parent organization. Tolerance of English certainly does not guarantee success, but it does remove a major language obstacle. At any rate, we can safely conclude that tolerance of English does not cause the downfall of adult or student organizations.

What we might consider next, therefore, is: how can repression of English among our students affect our organizations, and hence community survival?

Threatens Future

My feeling is that the traditional repression of English in our young people by conservative adults has harmed our Ukrainian organizations and threatened their future. Use of English is generally repressed in a variety of ways, most of them unpleasant. One method involves public embarassment and has become a standard routine at most of our national student congresses. When a person begins speaking in English, he is invariably interrupted and subjected to mushrooming polemics. The hapless speaker is generally denounced as an unpatriotic, uncultured, inconsiderate clod. In many instances he is reduced to dismayed silence. The effect of such public embarassment is to ultimately discourage all but the most expert their views. As a result, effective control of a congress shifts to a small minority who speak Ukrainian well.

It is obvious that in the long run most intelligent and self-respecting students will not tolerate this sort of treatment, whether it is administered at a student congress, local student hromada, parish school, or youth organization. They will not protest the repression in any dramatic way. Instead, they will gradually begin to avoid the occasions where such unpleasantries occur. It is particularly unfortunate that the students most repelled by psychological pressure tactics are usually the most sensitive and intelligent that the community has produced. They gradually will drift off into creative non-Ukrainian activities. Their vital abilities and talents are lost to the community at a time when the community needs them most.

So the fundamental problem facing most Ukrainian organizations today is lack of young brains and lack of imaginative leadership. Our community does not lack funds: literally thousands are wasted each year on futile endeavors. What it does lack is the interest of the young.

In the last two decades our community in the U.S. has produced several thousand young college graduates and professionals. Yet this great pool of managerial, intellectual, and financial power stands aloof from the problems of our Ukrainian group. These bright young people are not running our organizations, writing in our publications, raising funds, nor are they charting the future course of our community. In spite of this educated young class, the community is worse off today in terms of leadership and vitality than it was in 1950 when we were newcomers in a strange land.

Alienation

The tragic alienation of the young educated class stems, I believe, from the ruthless attempts by well-meaning adults to indoctrinate and politicize their youth with certain patriotic ideas that are no longer relevant. Among these is the notion that expert knowledge of Ukrainian is essential in order to merit the respect of the community. The indoctrination was so pervasive that even today most young Ukrainian people feel compelled to apologize for their use of English in front of older Ukrainians. The relentless pressure was so effective that it created a silent generation out of the young educated class. They would think, "If my Ukrainian is poor, how can I even consider running an organization. Why, one has to know Ukrainian really well in order to do that!" To a large degree, unfortunately, these students were right, and now the community is reaping its bitter harvest. It faces the bleak prospect of handing over the responsibility for the future to obedient, unimaginative, young political hacks. And even the hacks are becoming scarce.

Time goes on, however, and a new and angry generation of Ukrainian students is gestating in the universities. These students refuse to act the role of passive and obedient cultural pawns. These students are willing to work hard for the good of our community, as they are doing right now in N.Y.C. and elsewhere. But they demand the right to speak out, in Ukrainian or English, and with no apologies, wherever they see foolish or myopic policies being perpetrated in our community.

I believe the vital interests of our community lie in utilizing the energies and talents of the new angry generation of our college students and in preventing their alienation. In order to do so, the community should bring to an end the repression of English with its deleterious consequences of alienation. Stopping the repression will not in itself solve the problem of leadership. All of our students, whether they speak Ukrainian or not, must be made to feel welcome in all of our organizations.

The community should, in addition, begin to invest a large percentage of its expenditures in our college students. Our students should be given meeting rooms, money, printing facilities, and press coverage for their projects (such as a periodical for example) with no political strings attached. This sort of unrestricted support can demonstrate to our students that the community does indeed care about them. At pre- in Ukrainian from voicing sent the community invests heavily in Ukrainian political causes, cultural affairs, and debutante balls. It invests nothing in its students.

It is essential for our leaders of today to realize that traditional patriotic appeals alone will not persuade our intelligent students to become the leaders of tomorrow. The Ukrainian community, in addition to its usual activities, must also begin to work for the benefit of its students. Only then will its students work for the benefit of the community.

Jurij Savycky
New York City

„СТУДЕНТСЬКЕ СЛОВО"
Редагує в 1968-69: МАРІЯ ГАВРИЛЮК
Всі листи, дописи, заввагн пересилати на адресу:
1380 E. Hyde Park Blvd., Apt. 208 Chicago, Illinois 60615

СОТНИК УПА МИКОЛА ФРИЗ-ВЕРНИГОРА ВІДІЙШОВ ВІД НАС

Сотні разів чигала на нього смерть із-за рогу чи у відкритому бою з ворогами України, і завжди Божа Мати, що Її Синові він хотів присвятити службу свого життя, відвертала ворожі кулі. Бо йому призначено було ще послужити рідному народові, хоч не на Рідних Землях.

З юних літ бл. п. Микола Фриз став на службу своїй Батьківщині. Народжений 7-го грудня 1914 в селі Заколоть на Дрогобиччині, закінчив гімназійну науку в Дрогобичі, а теологічні студії в Перемишлі, думаючи стати священиком. Але іншими шляхами повело його Боже Провидіння. Революційно-визвольна боротьба в Україні, включно з завзятими змаганнями нашого народу проти двох загарбників — гітлерівської Німеччини і большевицько - фашистівської Московії, захопила й молодого Миколу, члена Організації Українських Націоналістів, і він минувся у її вир, зброєю і словом перемагаючи ворога. Він був у частинах Української Повстанської Армії сотником Вернигорою, силу зброї якого не раз пізнали на собі польсько-комуністичні й московсько-большевицькі зайди, які приходили на нашу землю, був і вдумливим, дбайливим та чутливим до вояків політичним виховником УПА, поширюючи цю свою працю на маси цивільного населення західньо-українських земель, головно західніх їх околиць. Пройшовши важкі роки вояцького життя і боротьби, сотник Микола Фриз у 1947 р. під щасливою зорею пробився на Захід в одній із рейдуючих частин УПА, виконуючи наказ Головного Командування УПА.

Але прихід на вільну від ворога України землю Західньої Европи не означав для Миколи Фриза відходу від праці і боротьби. Тільки він вийшов із-за дротів табору інтернованих вояків, зразу зголосився до дальшої праці. Перебуваючи в Німеччині, Микола Фриз став членом Проводу Закордонних Частин ОУН під керівництвом сл. п. Степана Бандери і з його доручення виїхав незабаром до Франції, щоб там підіймати справжню „цілину" національного українського життя. Не зважаючи на дуже важкі обставини й скромні засоби, яких ледве вистачило на прожиток, Микола Фриз-Вернигора повністю віддав себе улюбленій праці — ходженню „в народ", щоб словом, особистою посвятою і жертвенністю зігрівати його до невсипущої дії для добра української спільноти й усього українського народу. Скромний, невимогливий і життєрадісний, Микола завжди з усмішкою сприймав різні невдачі й прикрощі щоденного життя, товариською поведінкою, поважним підходом до справ, скоро з'єднав собі друзів і приятелів не тільки серед однодумців, а й серед загалу українців у Парижі й на провінції.

Добрий десяток праці Миколи дав гарні наслідки: національно-суспільне життя українських поселенців у Франції, переважно з давньої еміграції 20-их років, зміцнилося і розгорнулося. Мережа філій Об'єднання Українських Робітників у Франції зросла, зміцніло видавництво тижневика „Українець", національно-освідомна праця поглибилася, організаційна сітка ОУН під його проводом, як Теренового Провідника, зросла. І мало хто знав, що великою часткою заслуг у цьому є праця Миколи Фриза-Вернигори, який, немов колись у лавах УПА, часто мандрував пішки до далеких місцевостей північної, східньої чи південної Франції, відшукував українські родини й в довгих розмовах ніс їм надію на перемогу української Правди.

Серед того важкого життя він діждався радости й щастя: його родина, яка роками мусіла проживати в Польщі, дружина Катруся і доня Богданка, дісталися з Божою допомогою до свого чоловіка й батька. Працюючи важко у фабриці на прожиток родини, Микола не нарікав, а радів, що Бог дає йому сили піклуватися своїми рідними, кількість яких збільшилася трьома синами. Турбота за їхню дальшу долю, труднощі прожити у Франції, яка майже постійно стрясалася внутрішніми політично-економічними заколотами, примусили Миколу Фриза, хоч нерадо, покидати Европу і виїхати до ЗСА, де ждала родина його дружини. Приїхавши до місцевості Випані, Микола Фриз-Вернигора до кінця своїх днів тішився і був гордий, що може сам заробити на свою родину, на своїх дітей. Але Микола не цурався і громади. Зразу, майже з самим своїм приїздом у 1967 році, він включився у працю різних організацій Українського Визвольного Фронту, займаючи у них відповідальні місця в управах. Переїхавши згодом до Йонкерсу біля Ню Йорку, Микола за короткий час зумів своєю працею і своїм запалом з'єднати собі широкі кола української громади. Поринувши у суспільно-громадську працю, увесь посвятився їй, не зважаючи на те, що втома колишніх бурхливих років у збройному підпіллі, важкої праці й життєвих нестатків поклала на його здоров'ї грізний, хоч невидний тягар.

У середу 26 лютого 1969 р. Микола прийшов, як звичайно, з праці додому, може, дещо більш змучений, ніж бувало, бо попереднього дня не мав змоги відпочити, працюючи пізно вночі у місцевих суспільних інституціях. Але він не зважав на втому, хоч дбайлива дружина радила йому піти швидше на відпочинок. Микола ще присвятив годину часу своїм трьом синам — 10-річному Володькові, 8-річному Ігореві й 5-річному Михасеві, щоб помогти їм у праці над шкільними задачами, згодом пішов на відпочинок.

Була десята година вечора. Читаючи ще часопис, Микола раптом відчув невиразний біль коло серця. Він піднявся з постелі, щоб зупинити густий кашель, і раптом упав на долівку. Занепокоєна дружина підбігла до нього й запитала, чи не подати йому води. „Здається, що вже не треба" — ледве вспів сказати Микола й міцно зціпив уста. Це були його останні слова й останній віддих на цій землі...

Друзі Покійного були вражені вісткою про його смерть; вони не забули і про його родину. Створений з представників місцевих організацій УВФ Комітет, очолений головою Відділу Т-ва кол. Вояків УПА ім. ген.-хор. Романа Шухевича — Тараса Чупринки, п. Мирославом Климком-Яремою, зайнявся похоронами. У п'ятницю, 29 лютого ц. р. в похоронному заведенні п. Дучинського, де лежали тлінні останки Покійного, Всечесніші отці: д-р Іван Біланич, парох місцевості Барвік, Пенсильванія, швагер бл. п. Миколи, і сотрудник української парохії у Йонкерсі, Ришард Брида відслужили панахиду за спокій душі Покійного. Невелика заля похоронного заведення не могла помістити усіх, що прийшли віддати останню прислугу незабутньому Другові. В ній вмістилися тільки численні лави сумівців і сумівок в одностроях, із своїми прапорами, друзі-вояки УПА, найближча родина — дружина з дітьми й своєю мамою та сестрами, представники різних установ і кільканадцять громадян. Після панахиди над труною, навколо якої похилилося 9 прапорів, промовили: голова Проводу ОУН Ярослав Стецько, мгр Євген Гановський, голова Головної Управи СУМА, Іван Винник — голова Головної Управи ООЧСУ, мгр Володимир Черевко — від товаришів з гімназії і Т-ва Дрогобичан та мгр Мирослав Страйський — від українського громадянства в Йонкерсі.

Під час панахиди співав хор під керівництвом п. М. Довбуша, шкільного товариша бл. п. Миколи Фриза-Вернигори.

Наступного дня, в суботу 1-го березня ц. р., о год. 8.30 о. д-р Іван Біланич і о. Р. Брида відслужили панахиду за душу бл. п. Миколи Фриза-Вернигори, після чого о. д-р Біланич сердечними словами подякував від імени родини Покійного всім тим, хто віддав останню послугу Покійному. Почалася незвичайно сумна церемонія останнього прощання з Миколою, яка потрясла всіма присутніми — друзями Покійного з лав УПА, молоддю з СУМА і Школи українознавства, старшими і дітьми. Труну, покриту червоно-чорним націоналістичним прапором, до якої ще попереднього вечора о. д-р Біланич поклав, як останнє прощай, галузку соснини, привезеної з української землі Лемківщини, куди ходив і де воював бл. п. Микола, винесли друзі Покійного — члени Т-ва кол. Вояків УПА ім. ген.-хор. Романа Шухевича — Тараса Чупринки та Об'єднання кол. Вояків УПА, щоб перевезти її до церкви св. Михаїла. В церкві, вщерть заповненій людьми — сумівською молоддю, сотнею вояків УПА, серед яких було двоє представників Т-ва кол. Вояків УПА Канади, зі своїм прапором, та українським громадянством, о. д-р Біланич, разом із о. Р. Бридою відправив Службу Божу... Сперта на дужі рамена друзів-вояків домовина знову попливла понад голови людей до церковного виходу...

Довга колона, яка налічувала 80 авт, рушила за труною, що її деякий час супроводила стежа сторожів міського порядку, в далеку дорогу — до цвинтаря „Ґейт оф Гевен" у місцевості Ганновер, стейту Ню Джерзі, де проживає родина дружини Покійного. Остання панахида, останні слова сумної пісні: „Вічная пам'ять", остання подяка о. Біланича, який разом із парохом Випані, о. Йосифом Панасюком доверішив похоронних відправ, і останні слова друзів... На прощання промовляли: старшина УПА Лев Футала-Лагідний — від Організацій УВФ, Микола Грицковян — голова Головної Управи Т-ва кол. Вояків УПА ім. ген.-хор. Романа Шухевича — Тараса Чупринки — від усіх вояків УПА й друзів з лав ОУН, полковник УПА Юрій Лопатинський — від Об'єднання кол. Вояків УПА, інж. Микола Кошик — голова Головної Управи кол. Вояків УПА Канади, від Організацій УВФ у Канаді.

Не загриміли повстанські рушниці, не гукнули голосні гармати воїнів УПА, коли замовкли слова промов, тільки срібні звуки сурми Макарчука Максима з Йонкерсу жалобним останнім салютом розносили сумну вістку, що вже „ховатимуть пана отамана в сиру землю глибоко". За американським звичаєм не застукотіли об віко домовини грудки землі — шматочок її з України вклали друзі в домовину ще під час панахиди — тільки багряні гвоздики, що їх кидали сотні присутніх на похороні українських громадян, вкрили верх домовини

(Закінчення на стор 6-ій)

СВЯТКУВАННЯ СОБОРНОСТИ В ПІТТСБУРГУ

Українська делегація в мейора м. Питтсбургу. Мейор Джозеф Бар підписав проклямацію, закликаючи всіх громадян вшанувати славну історичну подію. На фото (зліва): П. Маренець, В. Мазур — гол. предсідник УНПомочі, А. Никончук, Ю. Іваськевич, Леся Крупа, мейор Дж. Бар, Петро Сулик, Вікторія Мазур, інж. Ем. Войтечко (Ембридж, УНС), суддя М. Кудрицький, Теофіль Конецький (Карнеґі, УНС), В. Кваль, І. Михайлів і Анна Крупа

ЧЕНПАО-ДАМАНСЬКИЙ...

(Закінчення зі стор. 2-ій)

родами нашої країни і Радянського Союзу, посіяти між ними неприязнь і ворожість. Втративши всяке почуття міри, маоїсти намагаються наклеїти на Монгольську Народну Республіку ярлик „колонії".

Однак, заявляє автор цієї статті, „тим, хто намагається наклеїти нашій соціялістичній батьківщині назву „колонія", можна лише сказати: марні силкування".

Газета з Улан - Батору, столиці Монголії, твердить, що „монгольський народ засуджує мерзенні провокації і наклепницьку кампанію проти батьківщини великого жовтня"'...

По всіх колоніяльних „республіках" СССР зганяють людей на протестаційні мітинги. Сотні таких мітингів уже відбулись і в Україні. Письменники в Києві заявили, що вони „гнівно таврують пейпінгських розкольників і запевняють партію та уряд, що всі свої знання, досвід і таланти віддадуть комуністичній справі".

У китайських радіовисиланнях згадується про поневолені совєтською Росією народи. Тому в офіційній ноті Кремлю з 15 березня сперше оминається вислів „совєтський народ", а твердиться, що „СССР, всі його народи будуть рішуче оборонять батьківщину". Одночасно в совєтській пресі для „русских читателей" підігрівають великодержавницько - шовіністичні почуття. І московські „Известия" з 18 березня навіть заявляють, що „совєтська влада безсмертна, тому що безсмертна Росія".

З нагоди „виборів" в СССР совєтські газети вмістили багато світлин з „виборчих дільниць": усі, які вже „віддали свої голоси за кандидатів партії і безпартійних комуністів" — усміхнені, радісні, щасливі. На фото з Києва, з написом „добро пожалувати" (російська калька „ласкаво просимо") молоді люди — щасливі, весело усміхаються. Те саме на світлинах із Азербайджану, з Таджицької ССР тощо. Виходить, що громадянам СССР або байдуже до кровопролитних боїв на ріці Уссурі, або ж вони з задоволенням приймають ті вістки, як нові надії на розвал совєтської в'язниці народів.

20-ЛІТТЯ ПРАЦІ СФУЖО ВІДЗНАЧИЛИ...

(Закінчення зі стор. 1-ої.)

від жіночих організацій у світі та ін. українських установ і діячів. Учасники Сесії заслухали чотири доповіді, позначені глибоким патріотизмом української жінки: „Генеза постання СФУЖО" Ірини Павликовської, „Наші осяги за 20 років" д-р Наталі Пазуняк, „Українка в модерному світі" Олени Процюк і „Українка на Рідних Землях та наші завдання" — Стефанії Пушкар. Доповіді будуть опубліковані у виданнях СФУЖО та СУА. Сесія переслала привіт Нескореній Україні, зокрема українським матерям, схвалила Резолюції, прочитані ред. І. Пеленською-Пасікою, переслала привітання Верховному Архиепископові УКЦеркви Кардиналові Йосифові, ієрархам усіх українських Церков, Президії СКВУ, українським жіночим організаціям у вільному світі.

Увечорі в готелі „Сильванія" відбувся ювілейний бенкет СФУЖО, на якому кілька сотень гостей одержали програму-брошуру під наг. „20 років шляхом об'єднання — СФУЖО", для ознайомлення з багатогранною і плідною діяльністю централі всього організованого українського жіноцтва у вільному світі. Залю прикрашував напис „У спільному змаганні до великої мети". Програму бенкету започаткувала п-і Марія Харина, далі провадила нею п. Осипа Грабовенська. Після спільної молитви, яку провів о. шамб. М. Харина, котрий репрезентував на бенкеті УККА, з привітальним словом виступила п-і Олена Лотоцька. По вечері були зачитані й названі багато привітів, у тому від Кардинала Йосифа з Риму, від архиепископа Івана Бучка, від архиепископа УПЦеркви Владики Мстислава, від Владик Української Католицької Церкви у ЗСА і Канаді, від єпископа Платона з Німеччини, від Українського Євангельського Об'єднання з підписом пастора Борковського, майже від усіх українських товариств і організацій у ЗСА і Канаді. Український Народний Союз репрезентувала на бенкеті п-і Марія Душник, заступниця гол. предсідника; були репрезентовані також всі інші братські союзи та організації, а багато їхніх голів і відпоручників виголосили привіти на бенкеті особисто, займаючи місце серед почесної президії за двома довгими столами на підвищенні.

Заля стоячи вітала голову СФУЖО п-ні Олену Залізняк, Вояка Усусуса п-ні Ганну Дмитерко - Ратич, рідну сестру Лесі Українки п-ні Ізидору Косач - Борисову, проф. Леоніду Вертипорох та ін. діячок. Майстерний виступ 14-річної дівчинки Ліди Артимів, яка виконала на фортепіяні твори Шопена й Шуберта та на домагання залі грала наддатки, вніс пожвавлення в бенкет, що затягався. Представлена Л. Бурачинською радна міста Дітройту п-ні Маруся Бек виголосила українською мовою блискучу промову про обов'язок українки служити справі „визволення святої і прекрасної Української Землі, нашого народу". П-ні Маруся Бек, фундаторка всіх попередніх літературних конкурсів СФУЖО, передала знову чек на 1 000 дол. для продовження конкурсів, які сприяють розвиткові української культури поза поневоленою Україною. Головна Управа СФУЖО відзначила Грамотою Подяки п-ні Марусю Бек та 10 жіночих організацій — засновників СФУЖО 20 років тому, що зібрані вітали довгими оплесками. Усні привіти виголосили провідні діячі різних організацій, але з огляду на пізню годину не всі бажаючі мали змогу виступити. Заля щиро вітала працівниць пера, відзначених на літературних конкурсах СФУЖО, в тому й присутніх ред. Ірину Пеленську - Пасіку, молоду поетку Міру Гармаш. Після кількох усних привітів вже біля пів до 12-ї ночі, о. Борисенко від УПЦеркви провів заключну молитву вдячности Богові за успіхи організованого українського жіноцтва у праці для визволення України.

ПОВІНЬ У БРАЗИЛІЇ

На цьому образку — фрагмент жахливого спустошення, що його зробила недавня повінь в Бразилії. Згинуло понад 300 осіб, а внаслідку повені, яка перервала комунікацію і спричинила голод, вибухла епідемія тифу.

СОТНИК УПА МИКОЛА ФРИЗ-ВЕРНИГОРА ВІДІЙШОВ ВІД НАС

(Продовження зі стор. 5-ої)

та десятки вінків від різних установ, товариств, друзів і приватних осіб.

Після похоронів, на запрошення родини Покійного, учасники подалися до церковної залі у Випані, де відбулися поминки, що їх приготували місцеві пані під керівництвом Вол. Івашкова. Поминки відкрив голова Комітету п. М. Климко-Ярема і передав їх ведення д. Левові Футалі - Лагідному. Під час перекуски виступили деякі друзі Покійного, щоб зворушливими, теплими словами згадати про нього у своїх спогадах. Промовляли: Михайло Ковальчин-Бурий, Микола Грицков'ян, ред. Данило Чайковський, Вол. Левський Бурлака з Гартфорду, Л. Мигаль з Нюарку та о. д-р Іван Біланич. Після промов і спогадів, на прохання родини Покійного, присутні, переважно кол. вояки УПА, відспівали три повстанські пісні.

Уже схилялося до вечора, коли на прохання п. Л. Футалі, який проводив поминками, о. Й. Панасюк, парох Випані закінчив жалібні святкування молитвою і відспіванням пісні „Вічная пам'ять".

Нашого Друга Миколи Фриза-Вернигори вже немає поміж нами, але пам'ять про нього і його працю для добра України залишиться між нами назавжди. Він може спокійно спати в чужій, хоч прихильній, землі, бо Друзі вояки завжди згадуватимуть про нього, не забудуть теж про його Родину - дружину й дітей, і допоможуть, як свято обіцяли, їм перемогти все життєве лихо.

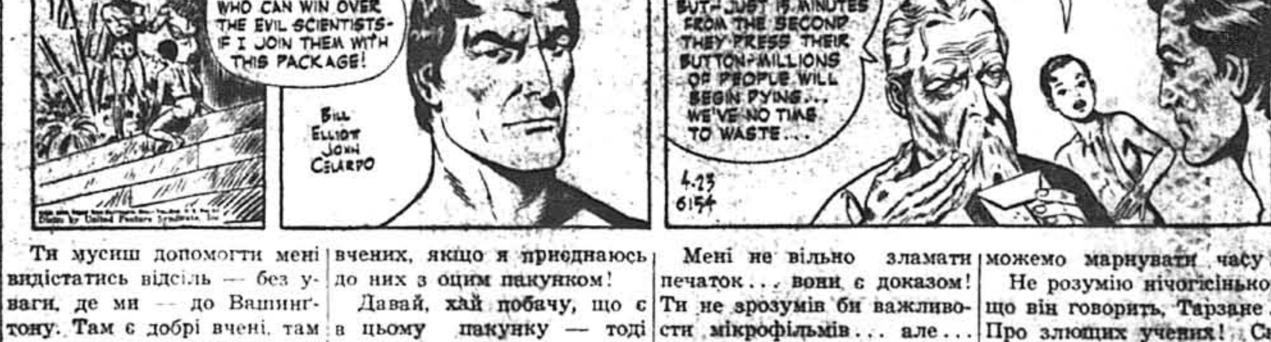
Прощавай, Друже Миколо, і хай Тобі сниться сон про щастя і волю Рідної Землі, за яку Ти боровся!

Н. Н.

КУБИНСЬКОГО АМБАСАДОРА РАУЛЯ ВАЛЬДЕСА ВІВО ПРИВІТАЛИ в джунґлії у Південному В'єтнамі з військовими почестями. В'єтконґ поширив в західній пресі світлину, як Віво стоїть в Джунґлії без піджака у білій сорочці, а обабіч виструнчилась чота комуністичних партизанів. Куба є єдиною державою, яка визнала В'єтконґ за уряд Південного В'єтнаму.

ЯПОНСЬКИЙ УРЯД ПРИЗАДУМУЄТЬСЯ над проголошенням офіційної прибережної смуги на 12 миль. Японська торговельна палата й рибальські організації наполягають на скасування анахронічної постанови, що прибережна смуга становить тільки три милі; совєтські рибальські човни масово використовують ту ситуацію й ловлять рибу на японських водах, спричиняючи величезні шкоди рибалкам і японському рибному промислові.

ТАРЗАН, ч. 6154. Чужинець хоче дістатись до Вашинґтону.

Ти мусиш допомогти мені видістатись відсіль — без уваги, де ми — до Вашинґтону. Там є добрі вчені, там є цивілізовані люди, які можуть перемогти злющих вчених, якщо я приєднаюсь до них з оцим пакунком!

Давай, хай побачу, що є в цьому пакунку — тоді зможу рішитися.

Мені не вільно зламати печаток... вони є доказом! Ти не зрозумів би важливости мікрофільмів... але... тільки 15 хвилин від тієї секунди, як вони потиснуть свій ґузик — і мільйони людей почнуть вмірати... не можемо марнувати часу...

Не розумію нічогісінького, що він говорить, Тарзане... Про злющих учених! Скажи йому відчинити пакунок щоб ми подивились, чи всередині є якесь зло!